

S T A D I A

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU

Panhuilunsoiton peruskurssien 1-3 sekä I/D-tason kurssisuoritusvaatimukset sekä ohjelmistoluettelo

Musiikin koulutusohjelma
Musiikkipedagogi
Opinnäytetyö
16.4.2007

Stefan Stanciu

Koulutusohjelma Musiikin koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto Musiikkipedagogi
Tekijä Stefan Stanciu		
Työn nimi Panhuilunsoiton peruskurssien 1-3 sekä I/D-tason suoritusvaatimukset sekä ohjelmistoluettelo		
Työn laji Opinnäytetyö	Aika Huhtikuu 2007	Sivumäärä 67
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Koska panhuilu on vasta ”aloitteleva” musiikkioppilaitossoitin, sille ei vielä ole valmiita tasokurssi-ohjelmistotaulukoita. Panhuilunsoiton opetuksen aloittamisen edellytyksenä on kurssivaatimusten ja ohjelmistoluetteloiden laatiminen myös perusasteelle ja musiikkiopistoasteelle (I/D).</p> <p>Työn tarkoituksena oli siis laatia panhuilulle peruskurssien 1-3 ja I-tason kurssivaatimukset ja tutkinto-ohjelmistoluettelot. Työ sisältää myös tasosuoritusten arviointiohjeet ja osion opettajalle, jossa esitellään tasosuoritukseen sopivia esimerkkisävellyksiä soitinkoulujen, etydivihkojen ja kokoelmavihkojen sisällöistä. Näin opettaja tai itsenäisesti opiskeleva harrastaja pystyy sijoittamaan muitakin teoksia eri suoritustasoille.</p> <p>Aineisto koostuu panhuilulle sävelletyn materiaalin lisäksi oboe-, poikkihuilu-, nokkaahuilu-, ja viulukirjallisuudesta, joita olen kerännyt Sibelius-Akatemian, Helsingin Konservatorion sekä Helsingin Kaupungin kirjastoista. Nimittäin varsinaisesti panhuilulle sävellettyjä kappaleita on erittäin vähän ja ne ovat vaihtelevan tasoisia. Tasosuoritusten arviointiohjeita käyttäen keräsin kirjastoista tai ostin sopivat nuottimateriaalit ja mapitin kaikki kokoelmavihkot, soitinkoulut ja säestykselliset sävellykset. Tämän jälkeen lajittelin materiaalit omiin kansioihinsa tasokurssien mukaan.</p> <p>Ohjelmistotaulukot ovat eriteltyinä kunkin tasokurssin mukaan. Ne sisältävät seuraavia osa-alueita: soitinkoulut, etydit, kokoelmat, säestykselliset sävellykset, sarjat, konsertot, sonaatit ja kamarimusiikki. Näiden lisäksi jokaiselle tasokurssille on mukana asteikkovaatimukset.</p> <p>Opinnäytetyö on samalla pieni ohjekirja panhuiluopettajalle tai itsenäisesti opiskelevalle oppilaalle: hän saa tietoa panhuilun hengitystekniikasta ja ansatsista verrattuna poikkihuiluun ja oboeen sekä siitä, mitä liikkeitä hänen tulisi varoa soittaessaan panhuilua. Tämän tyyppinen tieto on tärkeää, sillä panhuilu on hyvin fyysinen soitin ja jos sitä ”väärinkäyttää”, se saattaa aiheuttaa nuorelle oppilaalle pysyviä niskavammoja tms.</p> <p>Osaa aineistosta olen päässyt kokeilemaan eritasoisilla ja -ikäisillä oppilaille Raahessa kesällä 2006 pidetyllä panhuiluleirillä.</p>		
Teos/Esitys/Produktio		
Säilytyspaikka Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia kirjasto/Ruoholahti		
Avainsanat Panhuilu, nai, ohjelmistoluettelo, kurssisuoritusvaatimukset, peruskurssi, tasosuoritus,		

Degree Programme in Classical Music		Degree Music pedagogue	
Author Stefan Stanciu			
Title Basic stage degree requirements and progressive repertoire lists for basic levels 1-3 and music institute level I/D for the Pan flute			
Type of work Thesis	Date April 2007	Pages 67	
<p>ABSTRACT</p> <p>Since the pan flute is a new instrument in the Finnish music education programme, no stage degree requirements or progressive repertoire lists for this instrument had been compiled. For the pan flute to be taught within the music education system, these stage degree requirements and repertoire lists needed to be created both for the basic level and the music institute level (I/D).</p> <p>The objective of my thesis was thus to compile these missing degree requirements and repertoire lists for the pan flute. My thesis also includes exam evaluation instructions for teachers, as well as suggested sample pieces for each graded level, taken from instrument methods, étude collections and repertoire collections. These instructions will help teachers and self-learners in choosing works or pieces appropriate to different levels from outside the list as well.</p> <p>In addition to pieces composed specifically for the pan flute (of which there are very few), the material consists of literature for the oboe, flute, recorder and violin which I have gathered from the libraries of the Sibelius Academy, Helsinki Conservatory and the City of Helsinki. I used the guidelines of the evaluation instructions offered in the general pedagogical curriculum of music educational system (2002), and filed the material according to its grade level.</p> <p>The repertoire lists are graded according to the degree requirement levels, and consist of the following sub-categories: instrument methods, etudes, repertoire collections, pieces with accompaniment, suites, concertos, sonatas and chamber music. In addition, there are scale playing requirements for each stage degree.</p> <p>This thesis is also intended to serve as a little instruction booklet for teachers and self-learners: it offers information about breathing techniques and embouchure compared with flute and oboe. Also, I alert players of the pan flute to movements which may result in permanent physical damage to the player, for instance in the neck area.</p> <p>I have had opportunity to test some of this material on pupils of different ages and levels at a pan flute course in Raahe (Finland) during the summer of 2006.</p>			
Work / Performance / Project			
Place of Storage Helsinki Polytechnic Stadia library/Ruoholahti			
Keywords Panflute, pan flute, panpipes, evaluation instructions, basic levels, music institute level, stage degree requirements, progressive repertoire lists			

Kiitokset

Haluan kiittää työni ohjaajaa *Marjatta Teirilää*, joka on ollut tässä työssä suurena apuna niin kielellisissä kuin tiedollisissa asioissa. Suurkiitokset myös hänen 24h palvelupuhelimesta, joka toimi aina silloin kun jäin jumittamaan pahasti työssäni. Lisäksi haluaisin kiittää toista ohjaajaani, *Leena Unkari-Virtasta*, antamastaan vapaudesta työskentelyäni kohtaan ja antamastaan ideoista ja avusta etenkin työn viimeistelyvaiheessa.

Lämpimät kiitokset seuraaville henkilöille, sillä ilman heitä minun ei olisi ollut mahdollista suorittaa Helsingin Konservatoriossa ja Stadia AMK:ssa panhuilulla solistisia tutkintoja: Helsingin Konservatorion rehtori *Rea Warme*, Stadia AMK:n koulutusjohtaja *Kaarlo Hilden* sekä lehtorit *Ilkka Teerijoki*, *Anja Voipio* ja *Juha Keikkonen* ja tietysti panhuilunsoiton ohjaajaani *Marjatta Teirilää*.

Tämä työ on hankkeistettu Helsingin Konservatoriolle. Haluan kiittää rehtori *Rea Warmetta*, joka on ollut valmis käynnistämään panhuilunsoiton opetuksen johtamassaan oppilaitoksessa.

Erityiskiitokset säveltäjä *Tuomo Teirilälle*, joka on ensimmäisenä suomalaisena säveltänyt musiikkia panhuilua varten ja joka on lupautunut säveltämään peruskurssitasoisia teoksia tuleville panhuiluharrastajille.

Isäni, *Constantin Stanciu*, on ollut minun ensimmäinen panhuilunsoiton opettajani. Hän omistautui opettamaan minua kokopäiväisesti ollessani vielä koululainen ja on antanut minulle oivan esimerkin siitä, kuinka panhuilunsoiton alkeisopetus tulee toteuttaa tuloksettaasti. Haluankin omistaa tämän työn hänelle.

Sisällys

1 Johdanto ja työn tarkoitus	1
2 Panhuilu puupuhallinperheessä	5
2.1 Panhuilu, myyttinen soitin	5
2.2 Erilaiset panhuilut	6
2.3 Romanianlaisen panhuilun eli <i>nain</i> kehityshistoriaa	7
2.4 Matka kansanmusiikista ja viihteestä länsimaiseen taidemusiikkiin	9
3 Panhuilun soittotekniikasta	12
3.1 Panhuilun hengitystekniikka ja ansatsi verrattuna poikkihuiluun ja oboeen	12
3.2 Vertailutaulukko panhuilun, huilun ja oboen välillä	13
4 Perus- ja I-tasovaatimukset perusteluineen	15
4.1 Soittimellisuus panhuilulla	15
4.2 Panhuilun perus- ja I-kurssitason vaadittavat taidot	17
4.2.1 Peruskurssi 1	18
4.2.2 Peruskurssi 2	19
4.2.3 Peruskurssi 3	19
4.2.4 Tasokurssi - I	20
4.3 Esimerkkiteoksia tasokursseihin ja niiden analyysi	21
4.3.1 Peruskurssi 1	22
4.3.2 Peruskurssi 2	24
4.3.3 Peruskurssi 3	27
4.3.4 Tasokurssi - I	30
5 Ohjelmistoluettelot ohjeineen	34
5.1 Panhuilunsoiton perus- ja musiikkiopistotason ohjelmisto	34
5.2 Peruskurssitutkintojen asteikot ja soinnut	42

5.3	Opettajalle: Tasosuorituskokeeseen sopivia esimerkkisävellyksiä soitinkoulujen, etydivihkojen ja kokoelmavihkojen sisällöistä	45
5.4	Panhuilunsoiton perus- ja I-tasokurssin vaatimukset	54
5.5	Panhuilunsoiton tasosuorituskursseja koskevia yleisiä ohjeita	57
6	Leirikokemuksia panhuilumateriaaleista	59
6.1	Kuinka Suomen ensimmäinen panhuiluleiri sai Raahessa alkunsa	59
6.2	Leirin oppilaiden soittimet	60
6.3	Leirin panhuilumateriaalista	60
6.4	Yhteenveto leiristä ja tulevaisuuden mahdollisuuksista	63
6.5	Tästä eteenpäin	63
	<i>Lähteet</i>	65

1 Johdanto ja työn tarkoitus

Panhuilu on uusi tulokas oppiaineena suomalaisessa musiikkioppilaitosjärjestelmässä. Muualla Euroopassa sitä sen sijaan on opetettu kauemmin. Koska Romaniassa panhuilu on kansallissoitin, sen järjestäytynyt opetus alkoi siellä jo vuonna 1949. Aluksi opettajia oli vain yksi, *Fanica Luca*, joka opetti Bukarestin konservatoriossa. Hän opetti muun muassa nykypäivän tunnetuimpia panhuilisteja, joita ovat *Simion Stanciu*, *Gheorghe Zamfir*, *Nicolae Pirvu* ja *Damian Luca* (Puscoiu 1997). Romanian ulkopuolella paikallisen opetusjärjestelmän mukaan panhuilunsoittoa voi opiskella muun muassa Sveitsissä, Hollannissa ja Saksassa. Ammatillista opetusta panhuilunsoitossa saa tällä hetkellä muun muassa Hollannissa ja tietysti *nain* kotimaassa Romaniassa. Ensi vuodesta lähtien se on näillä näkymin mahdollista myös Itävallassa. EU:n alueella on siis mahdollista opiskella panhuilunsoittoa myös ammatillisin tavoittein. Suomessa taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaisen opetuksen järjestämisen ehtona on, että sillä voidaan luoda edellytyksiä sekä musiikin elämänikäiselle harrastamiselle että antaa valmiudet musiikkialan opintoihin. Tässäkin suhteessa panhuilunsoiton opetuksen mahdollistaminen osana täysimittaista taiteen perusopetusta on perusteltavissa. Ehkäpä jonain päivänä panhuilua voisi opiskella ammatillisin tavoittein myös Suomessa. (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002).

Panhuilu soveltunee erityisen hyvin taiteen perusopetuksen musiikin opetussuunnitelman oppimiskäsityksen mukaiseen opiskeluun, koska panhuilulla ei ole painolastinaan kaavoittuneitten traditioiden mukanaan tuomaa vaihtoehdottomuutta. Koska panhuilulle ei ole juurikaan sävelletty länsimaista taidemusiikkia, panhuilisti joutuu tai pikemminkin saa etsiä ja pohtia, mitkä teokset ovat luontevia panhuilulla soitettaviksi. Sellaisenaan se siis sallinee muita soittimia vapaammin oppilaan oman aktiivisuuden ja luovuuden hänen asettaessaan itselleen omia oppimistavoitteita.

Koska kuitenkin tarkoitus on, että tasosuoritukset soittimien kesken ovat rinnastettavia, kattava ohjelmistosuositus opettajille suunnattuine ohjeistoineen on myös panhuilussa tarpeen ja edellytyksenä täysimittaisen laajan opetussuunnitelman mukaisen opetuksen

käynnistämiseen. (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002).

Musiikin laajan oppimäärän mukaisen opetuksen pohjana on usein sitä edeltävät varhaisiänmusiikkiopinnot. Tämä opetus on kahden oppilaan voimin alkanut lukuvuonna 2006-2007 Helsingin Konservatoriossa. Varsinaisen opetuksen käynnistämisen edellytyksenä on siis nyt esitettävä tasovaatimusten virallistaminen. Tämä tapahtuu, mikäli Helsingin Konservatorion puhallinkollegio hyväksyy tämän työn yhteydessä tuotetun luonnoksen tasosuoritusvaatimuksiksi. (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002).

Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden mukaiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt ovat seuraavat:

Seuraava lainaus on opetushallituksen laatimasta ”taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002”-määräyksestä:

6§ Varhaisiän musiikkikasvatus

Tavoitteet

Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteena on, että

- Lapsi saa musiikillisia elämyksiä, valmiuksia ja taitoja, jotka muodostavat pohjan hyvälle musiikkisuhteelle ja myöhemmälle musiikkiharrastukselle
- Lapsi kehittyy kuuntelemaan ja kokemaan musiikkia sekä ilmaisemaan itseään musiikin keinoin.

Keskeiset sisällöt

Musiikin elementit – rytmi, muoto, harmonia, melodia, dynamiikka ja sointiväri – muodostavat opetuksen keskeisen sisällön. Elämysten avulla, leikin keinoin harjaannutetaan lapsen musiikillista muistia ja musiikin kuunteluvalmiuksia sekä tuetaan hänen kognitiivista, emotionaalista, motorista ja sosiaalista kehitystään.

7§ Musiikin perustaso

Tavoitteet

Musiikin perustason opintojen tavoitteena on, että oppilas

- oppii musiikin esittämiseen ja yhteismusisointiin tarvittavia instrumenttitaitoja
- oppii lukemaan, kirjoittamaan, kuuntelemaan ja tuntemaan musiikkia
- kehittää musiikillista ilmaisukykyään ja esiintymistaitoaan.

Keskeiset sisällöt

Instrumentti- ja yhteismusisointitaitojen opintojen keskeisenä sisältönä on perehdyttäminen pääinstrumentin perustekniikkaan ja -ohjelmistoon sekä yhteismusisoinnin perusteisiin. Säännöllinen esiintyminen on osa opintoja. Mahdolliset sivuaineopinnot ja valinnaiskurssit suunnitellaan tukemaan oppilaan musiikillista kehitystä.

Musiikin perusteiden sisältöalueet ovat musiikin luku- ja kirjoitustaito, musiikin hahmottaminen sekä musiikin historian ja tyylien tuntemus. Opetus pyritään toteuttamaan vuorovaikutuksessa instrumentti- ja yhteismusisointitaitojen opetuksen kanssa.

Musiikin perustason opintoihin sisältyvät musiikin perusteet suoritettuaan oppilas

- osaa laulaa ja kirjoittaa duuri-molli-tonaalisia melodioita
- hallitsee monipuolista ohjelmistoa
- on harjaantunut rytmin hahmottamiseen
- osaa tuottaa ja tunnistaa tavallisimpia lopuketyyppejä ja harmonioita
- tekee itse säestyksiä ja sävellyksiä sekä mahdollisuuksien mukaan hyödyntää oppilaitoksen tarjoamaa tietotekniikkaa opiskelussaan
- tuntee oman musiikinlajinsa keskeisiä tyyliisuuntauksia, ilmiöitä ja soittimistoa
- on saanut valmiuksia käytännön muusikkouteen.

Oppilaitos voi soveltaa sisältöjä oman musiikillisen suuntautumisensa mukaisesti.

8§ Musiikkiopistotaso

Tavoitteet

Musiikkiopistotason opintojen tavoitteena on, että oppilas

- kehittää edelleen musiikin perustasolla saavutettuja taitoja ja tietoja niin, että hän saa valmiudet musiikkiharrastuksen itsenäiseen jatkamiseen tai ammattiopintoihin
- laajentaa musiikin ja sen eri tyylien tuntemustaan sekä syventää kykyään luovaan ilmaisuun musiikin keinoin.

Keskeiset sisällöt

Instrumentti- ja yhteismusisointitaitojen opintojen keskeisenä sisältönä on kehittää oppilaan musiikillista ajattelua, pääinstrumentin soittoteknistä hallintaa ja ohjelmiston tuntemusta niin, että hän kykenee itsenäiseen työskentelyyn. Oppilas harjaantuu omaksumaan ja esittämään laajoja musiikillisia kokonaisuuksia sekä syventää kykyään musiikin tulkintaan ja musiikilliseen vuorovaikutukseen. Mahdolliset sivuaineopinnot ja valinnaiskurssit suunnitellaan tukemaan oppilaan musiikillista kehitystä ja laajentamaan hänen musiikillista näkemystään.

Musiikin perusteiden sisältöalueet ovat musiikin luku- ja kirjoitustaito, musiikin hahmottaminen sekä musiikin historian ja tyylien tuntemus. Oppilas osaa hahmottaa musiikkia sekä kuulemisen sekä notaation pohjalta ja kykenee soveltamaan historian ja tyylien tuntemusta musiikin esittämisessä.

Musiikkiopistotason musiikin perusteiden opinnot suoritettuaan oppilas

- osaa laulaa ja kirjoittaa perustasoa vaativimpia duuri-molli-tonaalisia melodioita
- hallitsee moniäänistä ohjelmistoa
- kykenee rytminkäsittelyyn moniäänisessä ja oman aikamme musiikkia edustavissa teoksissa
- osaa jäsentää kuultua ja nuotinnettua musiikkia, on tietoinen sointujen käytön ja äänenkuljetuksen lainalaisuuksista
- osaa soveltaa tietojaan käytäntöön esimerkiksi sointusoittimella säestämässä
- on saanut valmiuksia itsenäisesti analysoida kokonaisia tonaalisia sävellyksiä ja ymmärtää sävelteoksen muodon merkityksen
- on syventänyt oman musiikinlajinsa eri aikakausien tyylien tuntemusta
- osaa soveltaa tyyliintuntemusta musisoinnissa.

Oppilaitos voi soveltaa sisältöjä oman musiikillisen suuntautumisensa mukaisesti.

9§ Aikuisten opetus

Aikuisten opetuksen tavoitteet ja sisällöt ovat samat kuin musiikin perustason ja musiikkiopistotason opinnoissa.

Tässä työssä esittelen aluksi panhuilun historiaa ja soittotekniikkaa, jonka jälkeen esitän taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman tavoitteita tukevat ja muiden puupuhaltimien opetussisältöjä kurssikohtaisesti tasoltaan vastaavat ohjelmistoluettelot ja niiden soveltamisohjeet niin opetusta kuin tasosuoritustenkin arviointia varten. Lopuksi kerron lyhyesti omasta opetuksestani Raahen panhuiluleirillä, jossa pääsin kokeilemaan käytännössä panhuilun ohjelmiston sopivuutta vasta-alkajien ja itseoppineiden panhuilistien kanssa.

Tämän työn tarkoitus ei ole esittää tarkkaa ja kaikenkattavaa kuvausta niistä soittimista, joiden ohjelmistosta on materiaalia poimittu tähän ensimmäiseen ehdotukseen panhuiluohjelmistoiksi perusasteelle. Soitinten vertailun tarkoitus on luoda panhuiluun aikaisemmin tutustumattomalle lukijalle mielikuvia, joiden pohjalta valintoja voidaan ymmärtää. Vertailu perustuu aikaisempiin, luotettaviin julkaisuihin ja tutkimusraportteihin.

2 Panhuilu puupuhallinperheessä

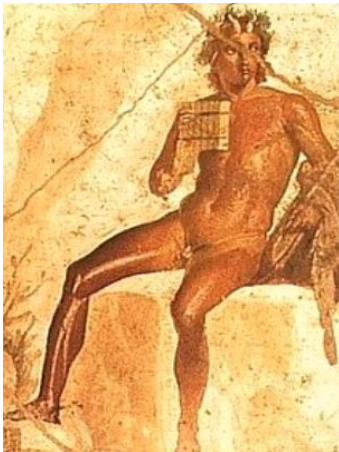
2.1. Panhuilu, myyttinen soitin

Panhuilun kuvataan kreikkalaisessa mytologiassa syntyneen metsänjumala Panin tehtyä ruo'osta itselleen huilun (Henrikson 1963). Legendassa kerrotaan, että Pan muutti rakastettunsa, *Syrinxin*, ruo'oksi, koska tämä oli paennut Panin yritettyä lähennellä häntä. Pan rakensi juuri tästä ruo'osta itsellensä huilun, jolla sitten soitteli surumielisiä, maagisia säveliä.

Antiikin taruston perusteella voitaisiin olettaa panhuilun olevan kreikkalaista alkuperää, josta se sitten myöhemmin on kulkeutunut Mustanmeren kautta Romaniaan. Toisaalta Oltenian hautalöytöjen perusteella voidaan olettaa, että suunta on ollut päinvastainen (Stanciu 1998).

Koska panhuilusta on tehty löytöjä eri puolilta maapalloa jopa 6000 vuoden takaa, voidaan olettaa, että panhuilu soittimena on keksitty useissa eri paikoissa toisistaan riippumatta (Bishop). Tämä johtunee siitä, että panhuilun toimintaperiaate soittimena on yksi maailman vanhimmista; panhuiluhan kaikessa yksinkertaisuudessaan rakentuu putkista, jotka ovat eripituisia ja pääpuhalteisia. Ehkäpä esimerkiksi Romaniassa elelevä paimen halusi saada erilaisia sävelkorkeuksia yksinkertaisesta, yksiputkisesta bamburuokosoittimestaan ja keksi, että putken pituudella ja sävelkorkeudella on keskinäinen riippuvuus. Näinpä hän päätti paloittaa ruo'on eripituisiksi huiluiksi, jotka sitten liitti sarjaksi. Näin hän oli tullut luoneeksi melodiasoitimen.

Kuvien 1-3 kuvateksteissä mainitaan Auenis-huilu. Se on panhuilisti Douglas Bishopin mukaan vanha Roomalainen nimitys kreikkalaiselle panhuilulle, jota soitettiin Rooman valtakunnan kukoistuksen aikaan. Kreikkalaista panhuilua kutsutaan nimellä *syrinx* ja se on hyvin samannäköinen kuin romanialainen *nai*. (Bishop).

Kuva 1. Auenis-huilun soittaja
(Pompei, 100eKr.)

Kuva 2. Antiikin Kreikan
pronssipatsas (500eKr.)

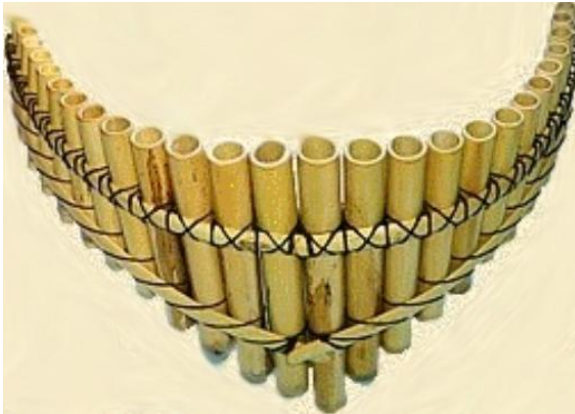

Kuva 3. Auenis-huilun soittaja
Roomalainen mosaiikkitaideeos
(Tunisia, 400jKr.)

2.2 Erilaiset panhuilut

Maailma on täynnä erilaisia panhuiluja, jotka kaikki toimivat samalla periaatteella eli ovat muodostuvat sarjoista erimittaisia ja -vireisiä putkia. Suurin osa panhuilujen putkista on liimattu yhteen kaarevaksi riviksi, jotka ovat avoimia yläpäästään, johon niitä puhalletaan. Putkien alapäävät ovat tavallisesti umpinaisia ja niiden viritystä voidaan säätää täyttämällä putkia eritavoin. Yleisimmin täyteenä on mehiläisvaha, jonka takia panhuilut yleensä tuoksuivat hunajalle. Panhuilu valmistetaan useimmiten bambusta. Muita vaihtoehtoja ovat esimerkiksi muut ruo'ot, keramiikka, metalli, eri puulajikkeet ja kristalli. Panhuilun puhalluskulmaa muuttamalla voidaan synnyttää myös kromaattisia säveliä. Joissakin huiluissa tosin käytetään kahta putkirivistöä, jolloin useimmiten kromaattikka tehdään vaihtamalla rivistöä.

Suomalaisille tutuimpia panhuilumalleja ovat erilaiset eteläamerikkalaiset panhuilut sekä romanialainen *nai*, josta on tullut niin sanottu eurooppalainen malli. Suomessa ovat eteläamerikkalaiset panhuiluorkesterit tulleet tutuiksi lähinnä katusoittajina. Heillä on erikokoisia panhuiluja, kitaroita, nokkahuiluja ja lyömäsoittimia. Tätä niin sanottua Andien panhuilua ei osata verrata *naihin* ja asiaan perehtymätön saattaakin luulla näitä kahta soitinta samaksi soittimeksi. Soittimet ovat kuitenkin rakenteeltaan, soittotekniikaltaan ja äänenväritään erilaiset. Esimerkiksi äänenväriin erilaisuuden syynä on muun muassa erilainen valmistusmateriaali sekä ero putkien paksuudessa.

Kuva 4. Pai Xiao, Symmetrinen malli (Etelä-Korea)

Kuva 5. Ngororombe (Afrikka)

Kuva 6. Etelä-Amerikkalaisia panhuiluja. vasemmalta oikealle: Antara, Malta ja Rondador

2.3 Romanianlaisen panhuilun eli *nain* kehityshistoriaa

Koska siis panhuilun syntyvaiheet ovat päätelmien varassa, paikallisia versioita on oletettavasti kehittynyt eri puolilla maailmaa. Romaniassa, Oltenian hautalöytöjen perusteella voitaisiin olettaa, että panhuilu on kulkeutunut Romaniasta Kreikkaan ja sitä kautta muun muassa Rooman valtakuntaan. Panhuilu on ollut ensin Romaniassa paimensoittimena. Se on kehittynyt yhdessä paikallisen kansanmusiikin kanssa ja vihdoinkin siirtynyt kulttuurivientinä Kreikkaan, jossa sen ympärille on luotu syntytarusto (Stanciu 1998).

Toisaalta Ovidiuksen mukaan (Ovidius s.a./1988) voidaan arvella, että panhuilu, jota kutsuttiin Auenis-huiluksi, saattoi saapua Kreikasta, mutta sai lopullisen muotonsa Romaniassa. Runossaan ”Tristia” Ovidius mainitsee panhuilun, jonka hän on nähnyt Tomisin – Mustan meren lähellä oleva vanha roomalainen siirtokunta – paimenien käsissä:

”harvinainen on siis se, joka uskaltaa viljellä maata, ja onnettomana hän pitää toisella kädellä auraa, toisella aseitaan. Paimen soittaa olkipilliään (lat. *cantat auenis*) kypärän suojasta, ja säikähtäneinä lampaat pelkäävät suden sijasta sotaa” (Nyman 2004). Romanianlainen *nai* eroaa Syrinxistä siten, että *naissa* putket ovat kaarevassa järjestyksessä ja *naista* puuttuu paksu horisontaalinen tukipuu (kts. kuvat 10 ja 11).

Kuva 7. 2000 vuotta vanha roomalainen Auenis-huilu (Löydetty Sveitsistä)

Kuva 8. Matala pintareliefi roomalaisesta Sarkofagista (300eKr)

Nimietymologia antaa meille kolmannenkin vaihtoehdon: nimi viittaisi siihen että *nailla* olisi arabialaiset juuret. Se on saattanut kantautunut Romaniaan Mustanmeren kautta. Vielä 1900-luvun alkupuolella rakkaalla lapsella oli monta nimeä eri puolilla Romaniaakin: *nai*, *nei*, *moscal*, *muscal*, *fluierar*. Alkuaan *nai* tai *nei* on sellaisen itämaisen huilun nimi, jossa ei ole pohjalla ollenkaan korkkia ja siinä on pelkästään yksi seitsenreikäinen putki. Aramean kielinen sana *nay* tarkoittaa yleensä puhallettavaa soitinta. *Nay mus* on persiaksi panhuilu eli se on varhaisin nimitys *nailla* (Puscoiu 1997).

Ennen vanhaan panhuiluja yritettiin rakentaa kaikista putkista mitä milloinkin oli saatavilla. Bambun lisäksi käytettiin eri puulajeja, luuta ja mitä tahansa materiaalia, joka oli luonnostaan ontto putki tai joka oli kohtuullisen helppoa työstää sellaiseksi.

Kun musiikissa alettiin käyttää laajempaa ambitusta, ryhdyttiin lisäämään panhuiluihin lisää putkia. Intonaatiovaatimuksen kasvaessa, tarvittiin mahdollisuus tarkempaan virittämiseen. Siksi alettiin valita materiaaleja soittimen äänenväri- ja intonaatio-tarkkuuden ehdoilla. Sellaisia olivat huolellisesti työstettyinä bambun lisäksi eri puulajit, metallit (arnejia) ja jopa kristalli. (Stanciu 2003, Stanciu 1989).

Panhuiluntutkimuksesta innostuneen amerikkalaisen panhuilistin, *Douglas Bishopin* sekä panhuilisti, panhuilunrakentaja, säveltäjä *Costel Puscoiu*n mukaan 1960-luvun lopulla oli vain yksi panhuiluvalmistaja, joka rakensi kaikille Romanian huippumuusikoille panhuilut. Hän oli *Constantin Popescu*. *Popescu* oli *Bishopin* tutkimusten mukaan modernin panhuilun kehittäjä sekä sen lisäksi myös suurempien panhuilujen keksijä ja ensimmäisten mallien rakentaja. 1970-luvun alussa ilmestyi alttopanhuilun rinnalle tenori- sekä bassopanhuilu. Tenorin ääniala alkaa yleisimmin sävelestä d1 ja basson puolestaan pienestä g:stä. (Bishop, Puscoiu 2006).

Nai elää nykyään taas kokeilun ja kehityksen aikaa, sillä muun muassa tämän hetken yksi arvostetuimmista panhuilurakentajista, *Ion Preda*, on kehitellyt nykyistä modernia *naita*. Hän rakentaa panhuiluja tilauksesta muun muassa alumiinista ja kullasta (Puscoiu). Puolestaan maailmankuulu panhuilisti *Simion Stanciu* esitti konserteissa ja levytti kristallipanhuilulla vuonna 1989 *Mozartin* konserton huilulle ja harpulle KV.299. Lasipanhuilurakentaja *Martin Fuchs*in mukaan kristallinen panhuilu ei juuri eroa äänenväritänsä bambuisesta panhuilusta (Fuchs).

Kuva 9. Ion Predan alumiinista valmistettu *nai*.

Kuva 10. Romanialainen panhuilu eli *nai*.

Kuva 11. Kreikkalainen panhuilu eli *Syrinx*.

2.4 Matka kansanmusiikista ja viihteestä länsimaiseen taidemusiikkiin

Romanialainen panhuilu eli *nai* oli pitkään kotimaassaan maaseudun kansanmusiikki-soittimena. Vähitellen sekin löysi tiensä kaupunkiin. 1960-luvulla eteenpäin panhuilu levisi räjähdysmäisesti huippusoittajien mukana ympäri maata. Panhuilisteista guruna toimi *Fanica Luca*, oikealta nimeltänsä *Stefan Luca Iordache* (1894-1968), joka sai urallansa muun muassa kunniaaiteilijan tittelin vuonna 1951. Panhuilun kummisetä aloitti

järjestäytyneen panhuilunsoiton opetuksen vuonna 1949 Romanian pääkaupungissa, Bukarestin konservatoriossa. Aluksi hän oli ainoa opettaja. Pantuaan alkuun opetustoiminnan, *Luca* jatkoi sitä lopun elämänsä vuoteen 1968 asti. Hän opetti nykypäivän kaikkia maineikkaita panhuilisteja, joita ovat muun muassa *Simion Stanciu* ja *Gheorghe Zamfir*. *Fanica Luca* ei ollut ainoastaan Romaniassa maineikkain panhuilisti vaan hän oli myös ensimmäinen panhuilunsoittaja, joka niitti mainetta ympäri maailmaa. Hän muun muassa jo 17-vuotiaana oli kahden kuukauden konserttikiertueella Turkissa ja 35-vuotiaana Varsovassa ja Pariisissa. Vuonna 1937 hän pääsi uudelleen konsertoimaan Pariisiin Universal Exhibition- tapahtumaan, jonka ansiota panhuilu tuli ensimmäistä kertaa kunnolla tutuksi länsimaille. Tapahtuman jälkeen *Fanica Luca* konsertoi uransa aikana vielä muun muassa Yhdysvalloissa, Kiinassa sekä Venäjällä. (Stanciu 2003, Puscoiu 1997, Dinner 2006).

Koska Romaniassa alkoi 1940-luvulla vallita kommunismi, ei sen näkymättömien muurien kahleista päässyt enää kukaan livahtamaan yli. Onneksi 1960-luvun loppupuolella panhuilisti *Gheorghe Zamfir* pääsi sveitsiläisen musiikin ystävä *Marcel Cellierin* avulla jakamaan oppiaan ympäri maailmaa. *Cellier* järjesti satoja panhuilukonsertteja ja soitatti radiossa panhuilumusiikkia. Näin yleisö pääsi pitkästä aikaa Romanian ulkopuolellakin tutustumaan ja ihastumaan panhuiluun. *Cellier* auttoi myös muita panhuilisteja pääsemään rajojen ulkopuolelle levittämään panhuilun sanomaa. (Stanciu 2003, Murk 2007).

1970- luvulta lähtien kansainvälistyneet *Gheorghe Zamfir* ja *Simion Stanciu* esittivät paljon romanialaista kansanmusiikkia panhuilulla. Panhuilun historia viihdemusiikin tulkkina alkoi, kun säveltäjä *James Last* sävelsi panhuilulle ja big band -orkesterille kaksi teosta: Yksinäinen paimen ja Nadjenka. Nämä kaksi teosta ovat viihdehistorian ensimmäiset sävellykset panhuilulle. (Stanciu 2003).

Romanialaissyntyiset panhuilistit sekä uudet ulkomaiset panhuiluharrastajat soittivat ympäri Eurooppaa ikivihreitä sävelmiä sekä romanialaista kansanmusiikkia. Rinnalle nousi monilahjakuus *Simion Stanciu*, joka aloitti klassisen musiikin opintonsa viulistina, mutta rakastui panhuiluun ja aloitti opintonsa *Fanica Lucan* ohjauksella. Klassisen musiikin taustansa innoittama Stanciu otti kansan- sekä viihdemusiikin rinnalle 1970-luvulla klassista ohjelmistoa. Hän olikin ensimmäisenä panhuilisti, joka tulkitsi levyille klassista

musiikkia. (Stanciu 2003). *Simion Stanciu* levytti alkuaikoina lähinnä kevyempää klassista musiikkia kuten esimerkiksi *J.S.Bachin* valittuja aarioita (1978), osia esimerkiksi *Telemannin* ja *Händelin* sonaateista (1978) sekä piano- ja viulusävellyksiä kuten *Mozartin* turkkilainen marssi (1978) sekä *Vittorio Montin* Czardas. Myöhemmin hän on levyttänyt ja konsertoinut eri orkestereiden kanssa paljon puupuhallin konserttoja, sarjoja sekä sonaatteja. Hänen kymmenien äänitteiden kokoelmassa on esimerkiksi albumi, jonka Stanciu levytti vuonna 1999 yhdessä huilisti *Jean-Pierre Rampalin* kanssa *Domenico Cimarosan* ja *Antonio Vivaldin* kaksoiskonserttoja.

1980-luvun loppupuolella alkoi ilmestyä myös ulkomaalaisia romanialaisen *nain* soittajia ja sen musiikin levyttäjiä. Alla oleva lainaus on otettu Pro Gradu-tutkielmastani:

Muun muassa Saksassa, Ranskassa ja BeNeLux-maissa on panhuilusta tullut siinä määrin suosittu, että levyjä on ilmestynyt yllättävän paljon muun maalaisilta kuin romanialaisilta. Tällaisia artisteja ovat muun muassa *Jean-Claude Mara*, *Ulrich Herkenhoff* ja *Matthias Schlubeck*. Näiden kolmen artistin lisäksi on paljon panhuilisteja, jotka ovat päässeet levyttämään klassista-, kevyttä- sekä kansanmusiikkia. (Stanciu 2004)

3 Panhuilun soittotekniikasta

3.1. Panhuilun hengitystekniikka ja ansatsi verrattuna poikkihuiluun ja oboeen

Pro gradu -työssäni (Stanciu 2004) olen esittänyt panhuilun ja muiden korkeiden puupuhallinten soittoteknisen vertailun seuraavasti (suora lainaus):

Panhuilu, huilu ja oboe ovat kaikki korkeita, äänialaltaan lähes samankorkuisia ja laajuisia puupuhaltimia. Oboen ja huilun äänentuottomekanismit ovat useitten muuttujien suhteen vastakkaiset. Ilman virtaus on oboessa lähes olematonta ja huilussa normaalin hengityksen mukaista tai runsaampaa. Ilmanpaine hengitysteissä on oboeta soittaessa hyvin korkea ja huilua soittaessa enimmäkseen normaalin lepo hengityksen tasolla, lukuun ottamatta fraasien loppuja, ja ylärekisterin fortea, joissa paine huilisteillakin on kohonnut lepotasoa selvästi korkeammaksi. (Bouhuys 1964; Teirilä 1998).

Panhuilun voidaan olettaa hengitysfysiologisilta vaikutuksiltaan muistuttavan poikkihuilua, koska sen äänentuottomekanismi on periaatteessa samanlainen kuin huilun. Vaikka putkien asento onkin pääpuhalteinen ja poikkihuilun suuaukko on putken sivussa, paine ja virtaussuhteet lienevät jokseenkin samat kummassakin huilussa. Tätä tukevat myös oppimateriaalien puhallustekniikoiden kuvaukset, jotka huilun ja panhuilun kesken ovat hyvin samanlaiset (Gärtner 1981; Lindholm 1985; Puscoiu 1997).

Ääntenvaihtomekanismi on oboessa ja poikkihuilussa periaatteessa samanlainen: yhden putken sisällä olevan ilmapatsaan pituutta muutellaan läppäkoneiston avulla. Panhuilussa jokaiselle diatonisen asteikon sävelelle on oma putkensa. Oboessa ja poikkihuilussa vaadittavan sormitustekniikan sijasta sävelkorkeuksia vaihtava panhuilisti joutuu siirtymään putkelta toiselle kokonaisuomotorisemmin käsiään ja pään liikkeitä käyttäen.

Ansatsin ja kasvolihasen käyttö on panhuilussa aktiivisempaa kuin oboessa. Panhuilun ansatsi muistuttaa muuten huilun ansatsia, mutta se on vieläkin aktiivisempi, koska sen on sopeuduttava jokaisella sävelkorkeudella tavallaan eri suokappaleeseen. Lisäksi ansatsiero on tarpeen näiden kahden soittimen välillä myös puhallusaukon reiän muodosta johtuen. Poikkihuilun puhallusaukko on soikea ja panhuilun pyöreämpi.

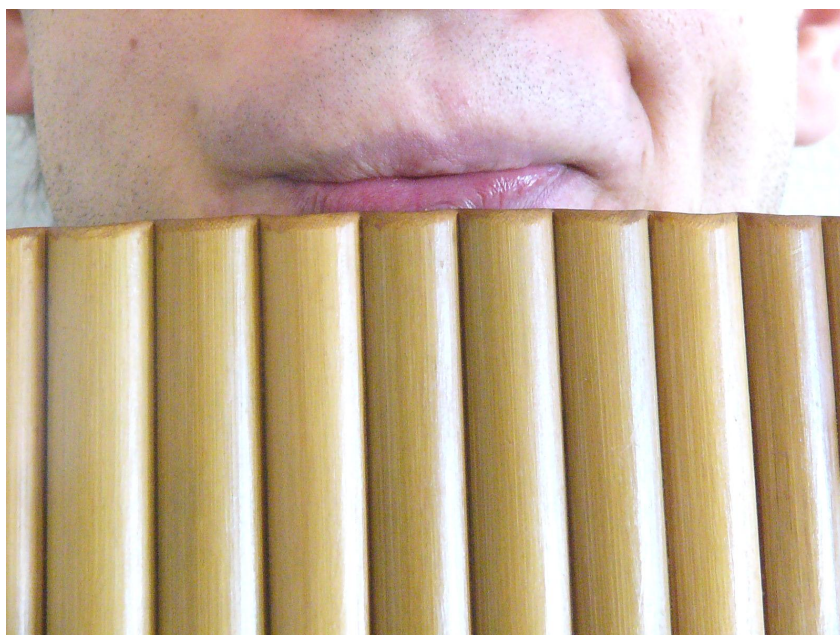
Koska panhuilussa on erikokoisia, eri paksuisia putkia, on ansatsin teoriassa oltava erilainen jokaista putkea kohti. On myös muistettava, että koska panhuilulla puolissävelaskeleet tehdään kallistamalla panhuilua ja nyökkäämällä päätä, on niilläkin teoriassa jokaisella oma ansatsinsa. Kallistuskulma on noin 45 astetta, riippuen oktaavialasta. Mitä korkeammalle mennään putkistossa, sitä kiinteämpi tulee ansatsin olla. Tämä johtuu yksinkertaisesti siitä, että korkeammalla sijaitsevan putken halkaisijamitta on pienempi, jolloin se tarvitsee kapeamman ansatsin. Poikkihuilussa ”putkia” on yksi, joten poikkihuilun ansatsin ei tarvitse olla niin muuntuvainen. Tietenkin myös poikkihuilussa on eri rekistereissä erilainen ansatsi, etenkin koska siinä oktaavivaihdokset tapahtuvat ylipuhaltamalla, paineenlisäyksellä. Panhuilussa suun alueen lihasten tulee olla ”aktiivisen-passiiviset” eli rennot ja liikkuvat, mutta silti aktiiviset, koska siirtymisen putkelta toiselle tulee olla mahdollisimman saumaton.

3.2. Vertailutaulukko panhuilun, huilun ja oboen välillä

Vertailutaulukossa (taulukko 1.) on fyysisen rasituksen kannalta kriittisiä asioita panhuilun, huilun ja oboen välillä. Yhteensä 26 altistusalueesta panhuilua koski 17. Huilun kanssa näistä oli yhteisiä 10, oboen kanssa vain neljä, jotka nämäkin yhteisiä kaikkien kolmen kesken. Panhuilun omiksi ongelmakohtiksi jäi seitsemän: niskan, kaularangan ja yläselän kierto lihaksiston rasittumisineen, leukanivelen rasittuminen, ranteen vatkausliike, huulihierymät ja ansatsin vaihtuvuus. Taulukko on laadittu aikaisempien julkaisujen pohjalta (Bouhuys 1964; Gärtner 1978; Lindholm 1985; Teirilä 1998).

		Panhuilu	Huilu	Oboe
1	Hengitysrytmi harvenee	+	+	+
2	Ilmavirtaus on suuri	+	+	
3	Ilmavirtaus on pieni			+
4	Hengitystiepaine matala	+	+	
5	Hengitystiepaine korkea			+
6	Verenkiertorasitus asentoon perustuva		+	
7	Verenkiertorasitus ilmatienpaineeseen perustuva			+
8	Kasvolihasten rasitus staattinen	+	+	+
9	Kasvolihasten rasitus liikkuva	+	+	
10	Huulten työskentely liikkuva	+	+	
11	Ansatsi vaihtuva	+		
12	Niska ja yläselän työskentely staattista	+	+	+
13	Niska ja yläselän asento hankala	+	+	
14	Niska ja yläselkä liikkuvasti rasittuva	+		
15	Ranne vääntyy		+	+
16	Sormet vääntyvät		+	+
17	Ranne vatkaa	+		
18	Sormiliikkeet ovat nopeita		+	+
19	Sormiliikkeet ovat hankalia			+
20	Maksimaalinen apuhengityslihasten rasitus	+	+	+
21	Kaularangan kierto	+		
22	Niska taipuu	+		
23	Leukanivel rasittuu	+		
24	Hampaisto hankaa huilien sisäpintaa			+
25	Hampaisto hankaa kieltä	+	+	
26	Alahuuli hankautuu hiertyy ansatsissa	+		

Taulukko 1. Vertailutaulukko: fyysisen rasituksen kannalta kriittisiä asioita panhuilun, huilun ja oboen välillä. (Stanciu 2004)

Kuva 12. Panhuilunsoitossa käytettävä ansatsi on verrattavissa poikkihuilunsoittoon (Stanciu 2004)

Kuva 13-14. Panhuilunsoitossa saadaan puolisävelaskeleet kallistamalla panhuilua. (stanciu 2004)

4 Perus- ja I-tasovaatimukset perusteluineen

4.1 Soittimellisuus panhuilulla

Soitettaessa teosta, joka vastaa hyvin soittimen teknisiä mahdollisuuksia, saadaan lopputulos helposti kuulostamaan virtuoosiselta. Jotta säveltäjä pystyy toteuttamaan muun muassa tämän kriteerin, hänen täytyy tietää mitä soittimella voi tehdä ja millaisia ilmaisuvaroja sillä on käytettävissä. Olisikin tärkeää, että panhuilunsoittoa voisi harjoittaa ainakin osittain sille alun perin kirjoitetulla ohjelmistolla esimerkiksi pedagogisissa kappaleissa. Näin panhuilunsoitto olisi mielekästä, mutta ennen kaikkea sillä olisi mahdollista soittaa ergonomisemmin.

Tarkasteltaessa mitkä musiikilliset elementit ovat soittimellisia ja mitkä puolestaan mahdottomia, päädytään seuraavaan: panhuilulla on luontevaa soittaa teoksia, joissa on mahdollisimman vähän kallistuksia. Ensinnäkin kallistetut äänet soivat vaimeammin eivätkä ole niin täyteläisiä. Mutta mikä tärkeintä, niitä ei ole helppo saada soimaan puhtaasti. Jos kallistuksia on teoksessa paljon, saattaa melodialinja rikkoutua helpommin. Tämä puolestaan johtuu siitä, että kallistuksia varten putkelta toiselle siirtymiseen kuluu aikaa enemmän, jolloin linja katkeaa.

Todellinen legato on panhuilulla mahdoton. On kuitenkin mahdollista luoda legatovaikutelma samoin kuin vaikkapa pasuunalla. Legatovaikutelman aikaansaamiseksi panhuilistin täytyy vaihtaa putkia mahdollisimman saumattomasti. Hänen tulisi tietysti soittaa äänet mahdollisimman pitkinä, *tenutosti* ja sen lisäksi käsiensä, niskansa ja jopa leukansa tulisi olla hyvin aktiivisia. Mitä suurempi hyppy, sen vaikeampaa on toteuttaa legatovaikutelma. Siksi panhuilulla on erityisen luontevaa soittaa asteikkokulkuja. Se on niskalle ja päälle vähemmän rasittavaa kuin hyppyjen soitto. Lisäksi soitettaessa asteikkokulkuja, joissa ei ole kallistuksia, legatovaikutelma on helpompi toteuttaa. Tekstuurin samansuuntaisuus on panhuilistille helpommin toteuttavissa kuin ylösalaiset kulut.

Suuret loikkimiset sekä etenkin eri suuntaan menevät hyppy putkelta toiselle nopeassa tempossa ovat erittäin rasittavaa muun muassa niskalle ja päälle. Pään hölskyminen saattaa aiheuttaa etenkin perustason harrastajalle välitöntä päänsärkyä tai huimausta.

Mitä enemmän nuottikuvassa esiintyy vuorottain kallistus- ja perusasentoja sitä mahdottomammaksi tulee nuottikuvasta suoriutuminen. Ratkaisu kaikkeen on tietenkin hitaat tempot sekä kova harjoittelu. Täytyy siis muistaa tosiasia, että mitä parempi soittaja, sitä varmemmin hän pystyy suoriutumaan muun muassa vaikeista kallistuksista ja hypyistä silti pitäen melodianlinjan ehjänä.

Taulukko 2. on otettu Pro Gradu-tutkielmastani ”Panhuilu länsimaisen taidemusiikin tulkiksi”. Taulukko osoittaa mitkä trillit ovat mahdollisia ja mitkä puolestaan mahdottomia.

Puolisävelaskeleet	Mahdottomat trillit	Mahdolliset trillit
G – Gis	+	
Gis – A	+	
A – Ais	+	
Ais – H		+
H – C		+
C – Cis	+	
Cis – D	+	
D – Dis	+	
Dis – E	+	
E – F	+	
F – Fis		+
Fis – G		+

Kokosävelaskeleet

G – A		+
Gis – Ais		+
A – H		+
Ais – His		+
H – Cis		+
C – D		+
Cis – Dis		+
D – E		+
Dis – Eis		+
E – Fis		+
F – G	+	
Fis – Gis		+

Taulukko 2. Mahdolliset ja mahdottomat trillit. (Stanciu 2004)

Panhuilun perussävellaji on G-duuri eli sen putkien luonnolliset äänet (ei kallistuksia) ovat g, a, h, c, d, e, fis g jne. Mahdolliset trillit ovat näiden äänien ja vierekkäisten putkien väliset äänet tai sitten näiden äänien käännöksien väliset trillit, koska näiden äänien välillä ei tapahdu kallistusta (taulukko 2). Panhuilua kallistettaessa tietyn verran (noin 45 astetta, riippuen äänialasta), soi putki puolta sävelaskelta matalammalta.

4.2 Panhuilun perus- ja I-kurssitason vaadittavat taidot

Tässä luvussa käsitellään niitä musiikillisia ja soittoteknisiä asioita, joita oppilaan tulisi vähintään osata hallita kussakin tasokurssissa.

Peruskurssitasoissa 1-3 ja I - kurssitasossa käytetään lähinnä alttopanhuilua (saks. Kleine Panflöte). Oppilaan halutessa, on mahdollista hänen opiskella ja tehdä tutkintoja myös tenori- ja bassopanhuilla. Nämä panhuilut eroavat äänialan lisäksi siten, että niillä soitetaan aina poikkeuksetta kirjoitetulta korkeudelta.

Siirtymistä alttopanhuilusta bassopanhuiluun voidaan verrata siirtymiseen viulusta alttoviuluun. Siksi suosittelisin, että oppilas suorittaisi ainakin peruskurssit 1 sekä 2 kokonaan yhdenkokoisella panhuilulla. Jos oppilas on nuori, suosittelen käyttämään aluksi alttopanhuilua, koska se on käyttäjään suhteutettuna luonnollisimman kokoinen. Se on yleisin käytössä oleva koko panhuilulle ja kaikki panhuilukoulut ovat suunniteltuja sillä soitettaviksi.

Peruskurssi 3:ssa oppilas voi ottaa joihinkin teoksiin mukaan esimerkiksi alttopanhuilua oktaavia matalammalta alkavan bassopanhuilun. Oppilaan ollessa aikuinen, voi hän suorittaa esimerkiksi peruskurssi 1 minkä kokoisella panhuilulla tahansa. Alussa on syytä kuitenkin pitäytyä vain yhdenkokoisessa soittimessa, jotta vältetään vastaavalta vaikutukselta kuin siirryttäessä edestakaisin alttoviulun ja viulun välillä.

Oppilaan ei ole kuitenkaan välttämätöntä soittaa erilaisilla panhuiluilla perus- ja I-tasokursseissa.

Lautakunnan tulee punnita muun muassa seuraavia asioita arvostellessaan kursseja, joissa soitetaan erilaisilla panhuiluilla. Alttopanuiliua isommilla soittimilla soittaessa on muistettava, että panhuilut eroavat jonkin verran teknisiltä ominaisuuksiltaan. Bassopanuilu on esimerkiksi alttopanuiluun verrattuna kooltaan lähes kolminkertainen. Se on siis luonnollisesti kömpelömpi soitin kaikin puolin. Tekniikka on kaikin puolin vaikeampaa. Esimerkiksi kallistukset, hyppy ja nopeat liikkumiset putkelta toiselle vaativat isompia liikkeitä ja enemmän voimaa kuin alttopanuilulla. Koska basson matalat, isot putket vaativat paljon enemmän ilmaa kuin ”pikku panuilu”, putkien syttyminen ja kunnolla soimaan saaminen on vaativampaa bassopanuilulla. Toisaalta soittaminen alttopanuilulla ylärekisteristä hiljaa on ansatsille kuluttavampaa ja intonaation kannalta paljon vaikeammin hallittavissa kuin bassolla.

4.2.1 Peruskurssi 1

Tässä peruskurssissa on tärkeää, että oppilas tulee tutuksi panhuilun kanssa. Aloittelijan on hankalaa soittaessaan löytää putkien keskikohdat eli paikat, joissa ääni syttyy ja soi parhaiten. Näin ollen oppilaan ohjelmistossa tulisi olla paljon astekulkuja sisältäviä etydejä ja sävellyksiä. Terssihyppyjä, kvarttihyppyjä, jopa kolmisointuja saa olla teoksissa, mutta mahdollisimman säästeliäästi. Kun hyppyjen välissä on tauko tai hengitys, saavat loikat olla isojakin. Soittomateriaalissa tulisi lisäksi olla mahdollisimman vähän kallistuksia. Muutama kallistus sävellystä kohden on riittävä esimerkiksi tasosuoritukseen. Näistä ohjeista huolimatta on kuitenkin suositeltavaa, että osa tasosuorituksen sävellyksistä ja/tai etydeistä sisältää kallistuksia ja hyppyjä, jotta lautakunta pystyy arvioimaan paremmin oppilaan taitoja.

Oppilaan ei tarvitse soittaa kuudestoistaosuotteja seuraavaa tempomerkintää nopeammin: M.M ♩ = 60. Tällöinkin suositellaan, että kuudestoistaosuotteit ovat enimmäkseen saman sävelen toistoja. Oppilaan soittaessa pitkiä ääniä, samaista tempomerkintää käyttäen, hänen olisi hyvä pystyä puhaltamaan pisimmät äänet noin kuuden iskun mittaisiksi.

Artikulaatio ei ole tässä tasokurssissa tärkeä, mutta oppilaan tulisi silti osata tehdä ero muun muassa *staccaton* ja *tenuton* välillä. Oppilaan tulisi myös hallita terassidynamiikka (*piano / forte*); hän voi myös kokeilla *crescendoja* ja *diminuendoja*. Asteikot, kolmisoinnut

sekä ääniala ovat ”asteikko-opiaan” ja ”panhuilunsoiton perus- ja I-tasokurssin tasovaatimusten” mukaiset.

4.2.2 Peruskurssi 2

Oppilaan tulee hallita tässä peruskurssissa edellisen peruskurssin lisäksi hyppy vähintään *sekstiin* asti. Tauon tai hengityksen erottaessa hyppy saavat loikat olla isompia. Kallistuksia ja hyppyjä saa – ja on suositeltavaa – olla runsaammin kuin edellisellä kurssitasolla. Oppilaan tulee lisäksi osata käyttää sujuvasti kaikkia eri nyansseja (*pp* – *ff*) ja hallita *crescendot* ja *diminuendot*. Oppilaan soittaessa pitkiä ääniä (M.M ♩ = 60), hänen olisi hyvä pystyä soittamaan pisimpiä ääniä noin 10 iskun verran.

Artikulaatioon tulee kiinnittää edellistä kurssitasoa enemmän huomiota. Ei riitä, että oppilas osaa tehdä eron *staccaton* ja *tenuton* välillä. Äänenväriin ja -tuottoon pitää saada aikaisempaa tasoa enemmän kvaliteettia.

Tuplakieli tulee uutena asiana. Oppilaan ei tarvitse soittaa kuudestoistaosanuotteja seuraavaa tempomerkintää nopeammin: M.M ♩ = 88. Tällöinkin suositellaan, että kuudestoistaosanuotit ovat enimmäkseen saman sävelen toistoja, ei ainakaan monen eri putken juoksutuksia. Olisi suositeltavaa, että etydit ja sävellykset olisivat pidempiä kuin alemmassa tasossa.

Asteikot, kolmisoinnut sekä ääniala ovat ”asteikko-opiaan” ja ”panhuilunsoiton perus- ja I-tasokurssin vaatimusten” mukaiset.

4.2.3 Peruskurssi 3

Peruskurssi 3 on musiikin perusasteen viimeinen taso. Oppilaan ollessa kypsempi niin iän kuin taitojensa puolesta, kurssiin sisällytetään paljon uutta opittavaa. Oppilaan tulisi tämän tason myötä osata *frullato*, äänen taivutukset (*pitch bending*), erilaiset *glissandot* sekä tärkeimpänä *agogiikka* ja *vibrato*, joka panhuilulla ensisijaisesti toteutetaan käsillä, lähinnä vasemmalla. Tarkempaan käsittelyyn tulevat myös erilaiset heleet ja hitaat *trillit* (muun muassa *pralltrillit*, *mordentit* ja etulyönti). Artikulaatioon tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota. Äänenväriin ja -tuottoon pitää saada aikaisempaa tasoa enemmän kvaliteettia,

kuten muun muassa *staccatoihin* ja *tenutoihin*, tärkeimpänä huomion kiinnittäminen *legatovaikutelmaan*. Tuplakieltä ja muita teknisiä taitoja tulee kehittää. Oppilaan ei tarvitse kuitenkaan soittaa kuudestoistaosanuotteja seuraavaa tempomerkintää nopeammin: M.M ♩ = 112. Tällöinkin suositellaan, että kuudestoistaosa- nuotit ovat enimmäkseen saman sävelen toistoja, ei kuitenkaan mielellään *ambitukseltaan kvinttiä* laajempia juoksutuksia. Oppilaan soittaessa pitkiä ääniä (M.M ♩ = 60), hänen olisi hyvä pystyä soittamaan pisimmät äänet vähintään kuudentoista (16) iskun mittaisiksi. Hyppyjä saa olla *oktaaviin* asti. Kun hyppyjen välissä on tauko tai hengitys, saavat loikat olla laajempiakin. Kallistuksia ei tule välttää. Tosin, jos sävellys/ etydi on täynnä hyppyjä ja kallistuksia, tulisi pohtia, onko teos enää soittimellinen ja järkevä panhuilulla soitettavaksi.

Etydien ja sävellysten täytyy olla pidempiä kuin alemmalla tasolla. Asteikot, kolmisoinnut sekä ääniala ovat ”asteikko-oppaan” ja ”panhuilunsoiton perus- ja I-tasokurssin vaatimusten” mukaiset. Kromaattinen asteikko tulee myös osata.

4.2.4 Tasokurssi - I

Edelliseen tasokurssiin nähden I-tasolla ei tule paljon uutta opittavaa. Uusina oppeina ovat ainoastaan ylipuhaltaminen, kaiken tyyppiset trillit sekä mielenkiintoisimpana kahteen vierekkäiseen putkeen samanaikainen puhallus, jolloin saadaan niin sanottuja *harmonisia sekunteja*. Etydien ja sävellysten keston tulee olla pidempiä ja vaatimustason edellistä tasoa paljon korkeampi.

Artikulaatioon tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota. Äänenväriin ja -tuottoon pitää saada aikaisempaa tasoa enemmän kvaliteettia, esimerkiksi *legatovaikutelman* tulisi olla hyvä. Tuplakieltä, pitkiä ääniä ja muita teknisiä alueita tulee kehittää entisestään. Oppilaan tulee oppia ja hallita uudenlainen niskatekniikka, ”rennon-niskan-tekniikka”. Tämä tekniikka edesauttaa muun muassa erilaisien juoksutusten saamisen entistä nopeammiksi ja legatomaisemmiksi. Hyppyjä saa olla vapaasti. Kallistuksia ei tule välttää. Tosin, jos sävellys tai etydi on täynnä hyppyjä ja kallistuksia, tulisi pohtia, onko teos enää soittimellinen ja järkevä panhuilulla soitettavaksi. Asteikot, kolmisoinnut sekä ääniala ovat ”asteikko-oppaan” ja ”panhuilunsoiton perus- ja I-tasokurssin vaatimusten” mukaiset.

4.3 Esimerkkiteoksia tasokursseihin ja niiden analyysi

Tässä kappaleessa esitellään ja analysoidaan esimerkkisävellyksiä ja -etydejä. Ne sopivat tasokurssiin ja niitä oppilas voi esittää lautakunnalle. Lyhyissä selostuksissa käydään läpi niitä asioita, jotka oppilaan tulee osoittaa lautakunnalle hallitsevansa. Lähes kaikki esimerkkiteokset ovat *Puscoiun* tai *Herkenhoffin* panhuilukirjoista. Olen kiitollinen, että olen saanut heiltä luvan julkaista näytteet opinnäytetyössäni.

Mikään panhuilua varten tehty soitinkoulu tai kokoelmavihko ei etene panhuilulle ominaisen tekniikan kannalta progressiivisesti suomalaisen tasovaatimusten mukaisesti. Siksi on hyvä, että luvussa ”5.3 Opettajalle: Tasosuorituskokeeseen sopivia esimerkkisävellyksiä soitinkoulujen, etydivihkojen sekä kokoelmavihkojen sisällöistä” on tarkennettu ja poimittu kokoelmavihkojen ja soitinkoulujen sisältö. Näin kurssisuoritukseen saadaan yksiselitteiset vaatimukset sekä tulevaisuudessa keskenään vertailukelpoisia tasosuorituksia. Koska panhuilulle omia kouluja ja kokoelmia ei ole paljon, olen ottanut soveltaen mukaan myös viululle, oboelle, huilulle ja nokkahuilulle valmistettuja julkaisuja. Näissä tietenkään tekniset vaatimukset eivät etene samassa järjestyksessä kuin panhuilussa.

Kuvat 15-16. U. Herkenhoffin Ja C.Puscoiun panhuilukoulut aloittelijoille.

4.3.1 Peruskurssi 1

Kuvan 17 teoksessa, joka sopii etydiksi, oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: rytminvaihtelu, erilaiset terssihyppyt ja ambituksen vaihtelu.

Tanz aus der Slowakai (46) Aus der Slowakai

The musical score for 'Tanz aus der Slowakai' (46) is presented in three staves. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The first staff contains the following chords: C, G, D, G, C, D, G, Em. The second staff contains: Fis7, H7, Em, A7, D, D7, G, A7, D, D7. The third staff contains: G, C, D, G, Em, Fis, H7, Em. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

Kuva 17. Herkenhoff, Ulrich: Panflöte Lehrbuch (für Anfänger), Teil 1, ECHO Musicverlag

Kuvan 18 etydissä oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: rytminvaihtelu ja suunnanmuutokset.

Moderato (♩ = 80)

The musical score for 'Moderato' (♩ = 80) is presented in five staves. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The first staff begins with a 6/5 time signature change and a mezzo-forte (mf) dynamic. The piece concludes with a double bar line and the marking 'DC al Fine'.

Kuva 18. Puscoiu, Costel: New Method for Panpipes, Part 1, Costel Puscoiu Pan Flutes

Kuvan 19 sävellyksessä oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: korkealta soittaminen, nyanssit ja rytmivaihtelu. Lisäksi teoksessa voisi soittaa kertaukset eri oktaaveista, mikä lisää vaativuustasoa.

Air
(from Sonata No. 9)

Wolfgang Amadeus Mozart
(1756 - 1791)

Andantino *grazioso*

Kuva 19. Puscoiu, Costel:
Recital Pieces for Pan Flute,
Part 1, Costel Puscoiu Pan
Flutes

Kuvan 20 sävellyksessä oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: kvartti- ja kvinttihyppyjä, nopea tekniikka ja muutama kallistus. Tämä teos on lyhyehkö, mutta sen sisältö on esimerkillinen panhuilunsoiton tasokurssi 1 tasosuoritukseen. Kaksi tärkeintä ominaisuutta ovat hyppyt sekä kallistukset.

IMPERTINENCE

GEORG FRIEDRICH HANDEL

Allegro

Kuva 20. Puscoiu, Costel:
Classical Repertoire
for Panpipes, Part 2,
Costel Puscoiu Pan Flutes

4.3.2 Peruskurssi 2

Kuvan 21 etydissä oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: hyppy, nopea tekniikka, kallistukset ja puhtaat pitkät äänet. Erinomainen etydi tasokurssi 2 varten.

Allegro (♩ = 120)

1 1 5

f

Fine

mf

DC. al Fine

Kuva 21. Puscoiu, Costel: New Method for Panpipes, Part 2, Costel Puscoiu Pan Flutes

Kuvan 22 etydissä oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: nopea tekniikka ja artikulaatio. Erinomainen etydi tasokurssi 2 varten.

Moderato (♩ = 88)

1 0 8

f

animato

mf (f)

Kuva 22. Puscoiu, Costel: New Method for Panpipes, Part 2, Costel Puscoiu Pan Flutes

Kuvan 23 etydissä oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: kallistukset, suuri ambitus, isot hyppyt, erisuuntaiset hyppyt ja nopea tekniikka.

105

Gavotte J.B. de Boismortier

Kuva 23. Herkenhoff, Ulrich: Panflöte Lehrbuch (für Anfänger), Teil 1, ECHO Musicverlag

Kuvan 24 teoksessa oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: *legaton* ja *non legaton* ero, runsaat kallistukset ja *terssiasteikko*.

109

Ein Schaf im Mondschein U. Herkenhoff

Kuva 24. Herkenhoff, Ulrich: Panflöte Lehrbuch (für Anfänger), Teil 1, ECHO Musicverlag

Kuvan 25 teoksessa oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: nopea tekniikka, eri artikulaatioita ja erisuuruisia hyppyjä.

RONDEAU

JOSEPH BODIN DE BOISMORTIER

Allegretto
f poco staccato

The image shows a musical score for a piece titled "RONDEAU" by Joseph Bodin de Boismortier. The score is written for a single melodic line in treble clef with a key signature of one sharp (F#). It consists of ten staves of music. The tempo is marked "Allegretto" and the initial dynamics are "f poco staccato". The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are several dynamic markings throughout: "f" (forte) at the beginning and end of several phrases, and "mf" (mezzo-forte) in the middle. Articulation marks, such as accents and slurs, are used to indicate phrasing. Some notes have a small circle above them, possibly indicating a specific articulation or fingering. The piece concludes with a double bar line.

Kuva 25. Puscoiu, Costel: Classical Repertoire for Panpipes, Part 2, Costel Puscoiu Pan Flutes

4.3.3 Peruskurssi 3

Kuvan 26 etydissä oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: isot ja nopeat hyppyt ja ylärekisterin hallinta.

The image shows a musical score for a piece titled "Allegretto capriccioso" with a tempo marking of $\text{♩} = 66$. The score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 14/8. It consists of five staves of music. The first staff begins with a dynamic marking of *mf*. The second staff contains a first ending (1.) and a second ending (2.). The third staff starts with a *Fine* marking and a dynamic of *f*. The fourth and fifth staves continue the melodic line. The piece concludes with the instruction "DC. al Fine".

Kuva 26. Puscoiu, Costel: New Method for Panpipes, Part 3, Costel Puscoiu Pan Flutes

Kuvan 27 etydissä oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: kallistus, puhtaus ja artikulaatio. Vaikka kuvien 26 ja 27 etydit vaikuttavat lyhyiltä, ne ovat erittäin herkkiä *intonaation* ja putkelta toiselle hypyn onnistumisen suhteen ja siksi erinomaisia tasokurssiin.

The image shows a musical score for a piece titled "Andantino" with a tempo marking of $\text{♩} = 66$. The score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 17/0. It consists of five staves of music. The first staff begins with a dynamic marking of *mf*. The second staff contains a *Fine* marking and a dynamic of *f*. The third staff starts with a first ending (1.) and a dynamic of *mf*. The fourth and fifth staves continue the melodic line. The piece concludes with the instruction "DC. al Fine".

Kuva 27. Puscoiu, Costel: New Method for Panpipes, Part 3, Costel Puscoiu Pan Flutes

Kuvan 28 etydissä oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: erilaiset artikulaatiot, nopea tekniikka, paljon kallistuksia ja isot dynaamiset erot. Hyvä ja monipuolinen etydi esitettäväksi lautakunnalle.

38

Carl Baermann

Allegro

7

13

19

25

31

37

43

50

56

Kuva 28. Davies, J.& Harris, P.: 80 Graded Studies for Oboe, Book 1, Faber Music

Kuvan 29 teoksessa oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: *Legatolinja, fraasien ylläpitäminen, nyanssit, trillit* (huom. kaikki teoksen *trillit* eivät ole mahdollisia) ja isot hyppyt.

Alun perin panhuilulle kirjoitetuissa soitinkouluissa olettamuksena on, että soivana korkeutena on nuottikirjoitusta oktaavia korkeampi taso. Mutta sellaisissa tilanteissa, joissa nuottikuva menee kohtuuttoman ylös, kannattaa yrittää soittaa teos kirjoitetulta korkeudelta, jos se on vain mahdollista. Kuvan 30 teos olisi mahdollista – myös suotavaa – soittaa kirjoitetulta korkeudelta, koska teoksen alin ääni on g1.

Andante from Sonata No. 3

A. VIVALDI

The musical score consists of nine systems of music. The first system starts with a tempo marking of quarter note = 80 and a dynamic of *p*. It includes a triplet of eighth notes and a trill marked with an asterisk and *tr*. The second system begins at measure 8 and features a *cresc.* marking and a dynamic of *mf*. The third system starts at measure 13 and includes a trill marked with an asterisk and *tr*, and a dynamic of *p*. The fourth system begins at measure 18 and features a *f* dynamic, a trill marked with an asterisk and *tr*, and a dynamic of *p*. The fifth system starts at measure 23 and includes a *f dolce* dynamic and a dynamic of *mf*. The sixth system begins at measure 28 and features a *f* dynamic, a trill marked with an asterisk and *tr*, and a dynamic of *p*. The seventh system starts at measure 33 and includes a dynamic of *mf* and a trill marked with an asterisk and *tr*. The eighth system begins at measure 37 and features a dynamic of *f* and a trill marked with an asterisk and *tr*. The ninth system starts at measure 41 and includes a dynamic of *p*, a trill marked with an asterisk and *tr*, and a *rit.* marking.

Kuva 29. Wye, Trevor: Flute Solos with Piano acc., VOL.1, Chester Music

4.3.4 I - tasokurssi

Kuvan 30 etydissä oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: erilaiset artikulaatiot (etenkin *legatovaikutelma*), nopeat hyppyt, nopeat kallistukset ja puhtaus.

Kyseinen etydivihko sisältää 10 etydiä panhuilulle. Vihkon tekijä, Ulrich Herkenhoff ei ole valitettavasti laittanut etydeihinsä tempomerkintöjä. Opettajan tulee siis määritellä sopivat tempot harjoituksille, jotta ne täyttävät kurssitaso - I taitokriteerit. Soitettaessa näitä etydejä nopeammalla, virtuoottisella tempolla, ne sopivat myös C/B –kurssiohjelmistoon.

Etüde Nr. 9 Ulrich Herkenhoff

Panflöte

© 2005 by MUSCAL - VERLAG Ulrich Herkenhoff

Kuva 30. Herkenhoff, Ulrich: Konzertante Etüden für Panflöte solo, MUSCAL-Verlag

Kuvan 31 etydissä oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: kromatiikka, erilaiset rytmit, suuri *ambitus*, ylärekisterin hallinta ja dynamiikan vaihtelu.

Etydin alin ääni on kirjoitettu fis1. Tämän ollessa panhuilukoulu, tulisi tuo ääni soittaa oktaavia korkeammalta. Toisaalta tämän etydin kohdalla olisi mahdollista soittaa koko harjoitus ”oktaavia alemmaa”, jolloin koko teos soisi kirjoitetulta korkeudelta. Tällöin kirjoitettu fis1 vastaisi panhuilun (alttopanhuilu) alinta putkea kallistettuna (soiva fis1).

Andante cantabile (♩ = 60)
quasi legato

3 0 7

p

mf

f

mf

p

pp

Kuva 31. Puscoiu, Costel: New Method for Panpipes, Part 5, Costel Puscoiu Pan Flutes

Kuvan 32 teoksessa oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: pitkän linjan soitto, puhtaus, *legatovaikutelman* toteutus, *dynamiikkaja vibraton* hallinta.

AVE MARIA

Andante religioso
cantabile, sempre legato (5)

JOHANN SEBASTIAN BACH
CHARLES FRANCOIS GOUNOD

The musical score consists of ten staves of music. The first staff begins with a piano (*p*) dynamic. The second and third staves feature a melodic line with various dynamics including *pp*, *p*, and *pp*. The fourth staff includes a *cresc. poco a poco* marking. The fifth staff shows dynamics of *mf* and *p*. The sixth staff features *cresc. poco a poco*, *cresc. molto*, *mf*, *f*, and *p*. The seventh staff is marked *espressivo* and includes *cresc. molto.....* and *cresc.* with dynamics *mf* and *f*. The eighth staff is marked *tutta forza* and includes *piu f*, *ff*, and *f*, with a *(5)* marking. The ninth staff is marked *molto maestoso*. The final staff concludes with a piano (*pp*) dynamic.

Kuva 32. Puscoiu, Costel: Classical Repertoire for Panpipes, Part 5, Costel Puscoiu Pan Flutes

Kuvan 33 teoksessa oppilas osoittaa seuraavat taitonsa: heleet, linjakas soitto, erilaiset artikulaatiot, nopeat kallistukset, *nyanssit*, *intonaatio* ja *agogiikka*.

Andante
(KV 315)

Wolfgang Amadeus Mozart
(1756-1791)

8 Andante *cantabile (quasi legato)*

The musical score is written for a single melodic line in treble clef. It begins with a rest for 8 measures, followed by a series of eighth and sixteenth notes. The dynamics range from piano (*p*) to mezzo-forte (*mf*). The piece includes several ornaments and slurs, indicating a focus on phrasing and articulation. The tempo is marked 'Andante' and the style is 'cantabile (quasi legato)'. The key signature has one sharp (F#).

Kuva 33. Puscoiu, Costel: Recital Pieces for Pan Flute, Part 3, Costel Puscoiu Pan Flutes

5 Ohjelmistoluettelot ohjeineen

Ohjelmistoluettelon aineisto koostuu panhuilulle sävelletyn materiaalin lisäksi oboe-, poikkihuilu-, nokkahuilu-, ja viulukirjallisuudesta, joita olen kerännyt Sibelius-Akatemian, Helsingin Konservatorion sekä Helsingin Kaupungin kirjastoista. Nimittäin varsinaisesti panhuilulle sävellettyjä kappaleita on erittäin vähän ja ne ovat vaihtelevan tasoisia. Tasosuoritusten arviointiohjeita käyttäen keräsin kirjastoista tai ostin sopivat nuottimateriaalit ja mapitin kaikki kokoelmavihkot, soitinkoulut ja säästykselliset sävellykset.

5.1 Panhuilunsoiton perus- ja musiikkiopistotason ohjelmisto

Peruskurssi 1

1. Soitinkoulut (sis. etydit)

- From, Kaikkonen, Ollaranta:	Olin nokkahuilu: nokkahuilun soitonopetukseen	OTAVA
- Herkenhoff, Ulrich:	Panflöte Lehrbuch (für Anfänger), Teil 1	ECHO Musicverlag
- Paulin-Hämäläinen, Päivi:	Pieni puhaltaja: tehtävävihko puhallinsoittimien ryhmäopetukseen	WSOY
- Puscoiu, Costel:	New Method for Panpipes, Part 1 & 2	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel:	You Can Teach Yourself Pan Flute	Mel Bay Publications

2. Kokoelmat, duot ja säästykselliset sävellykset

- Francis, Sarah & Gray, Vera	Oboe Music to Enjoy, Book 1 & 3	Nova Music
- Hinchliffe, Robert:	The Really Easy Oboe Book	Faber Music Limited
- Keyser, Paul:	Violin Playtime Book 1	Faber Music Ltd.
- Puscoiu, Costel:	Christmas Solos for Beginning Pan Flute	Mel Bay Publications
- Puscoiu, Costel:	Classical Repertoire for Panpipes, Part 1&2	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel:	Easy Pan Flute Duets	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel:	International Carols for Pan Flute	Mel Bay Publications
- Puscoiu, Costel:	Mel Bay's Easiest Pan Flute Book	Mel Bay Publications
- Puscoiu, Costel:	Miniatures for Pan Flute Ensemble	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel:	Recital Pieces for Pan Flute, Part 1	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Usma, Anna-Maija:	Iloinen viuluniekka 1	Edition Fazer
- Usma, Anna-Maija:	Viulutaituri (ohjelmistoa viululle ja pianolle)	Warner/Chappell Music FI
- Wastall, Peter:	First Repertoire Pieces for Oboe	Boosey & Hawkes

- Altes, Henri:	Altes Lesson 1, 2, 3, 5, 6 (2 voices)	www.sibeliusmusic.com
- Gibbs, Kathryn:	Lemonade Lake (2 voices)	www.Sibeliusmusic.com
- Lionheart, David:	1.Song – Canción (2 violins)	www.Sibeliusmusic.com
- Lionheart, David:	Noël Provençal (2 violins)	www.Sibeliusmusic.com
- Lionheart, David:	Petit Noël (2 violins)	www.Sibeliusmusic.com
- Lionheart, David:	The Good News (2 violins)	www.Sibeliusmusic.com
- Lionheart, David:	The Jolly Student (2 violins)	www.Sibeliusmusic.com
- Rathgeber, V./ Lionheart, D.:	Canzonetta (2 violins)	www.Sibeliusmusic.com

Peruskurssi 2

1. Soitinkoulut ja etydivihkot

- Davies, J.& Harris, P.:	80 Graded Studies for Oboe, Book 1	Faber Music
- Herkenhoff, Ulrich:	Panflöte Lehrbuch (für Anfänger), Teil 1	ECHO Musicverlag
- Lionheart, David:	Study – Estudio (violin) 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9	www.Sibeliusmusic.com
- Paulin-Hämäläinen, Päivi:	Pieni puhaltaja: tehtävävihko puhallinsoittimien ryhmäopetukseen	WSOY
- Puscoiu, Costel:	New Method for Panpipes, Part 1 & 2	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel:	You Can Teach Yourself Pan Flute	Mel Bay Publications

2. Kokoelmat ja säestykselliset sävellykset

- Hinchliffe, Robert:	The Really Easy Oboe Book	Faber Music Limited
- Puscoiu, Costel:	Christmas Solos for Beginning Pan Flute	Mel Bay Publications
- Puscoiu, Costel:	Classical Repertoire for Panpipes, Part 2, 3	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel:	Easy Pan Flute Duets	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel:	International Carols for Pan Flute	Mel Bay Publications
- Puscoiu, Costel:	Recital Pieces for Pan Flute, Part 2	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel:	Symphony Themes for Panflute	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Sands, J. & Zarin, J.:	Classical favourites for flute & guitar	Kevin Mayhew Ltd.
- Szeszler, Tibor:	Flutemusic für Anfänger	Editio Musica Budapest
- Szeszler, Tibor:	Oboenmusic für Anfänger	Editio Musica Budapest
- Usma, Anna-Maija:	Iloinen viuluniekka 2 & 3	Edition Fazer
- Usma, Anna-Maija:	Viulutaituri (ohjelmistoa viululle ja pianolle)	Warner/Chappell Music FI
- Wastall, Peter:	First Repertoire Pieces for Oboe	Boosey & Hawkes
- Verral, Pamela:	Airobics A Collection of Pieces Arranged for Oboe and Piano	N.Simrock London-Hamb.
- Voxman, Himie:	Soloist Folio for C Flute	Rubank
- Wye, Trevor:	A Very Easy Flute Treasury (+ Piano)	Novello & Co. Ltd.

- Wye, Trevor: Flute Solos (+ Piano) Vol. 1 Chester Music
- Flute One Hundred Classical Themes AMSCO

3. Kamarimusiikki

- Pollock, Malcolm: Abracadabra Flute Duets A&C Black, London
- Puscoiu, Costel: Christmas Carols from all of Europe Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel: Miniatures for Pan Flute Ensemble Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel: Romanian Christmas Carols for Pan-Pipes Ensemble Costel Puscoiu Pan Flutes
- Rechsteiner, Hansjörg: Zweisamkeit (für Zwei Panflöten und Orgel oder Klavier) MUSCAL-Verlag
- Bayly, T.H.: Long, Long Ago in G Major (4 Voices) www.Sibeliusmusic.com
- Boden, Andrew D.: Canon at the 4th & 5th (2 voice + Piano) www.Sibeliusmusic.com
- Cade, Jonathan: Recorder Trio I, II & III www.Sibeliusmusic.com
- Dejonghe, Koen: A Lovely Day (3 Violins) www.Sibeliusmusic.com
- Edmondson, Philip: 4. Dermot's Dumpe (3 voices) www.Sibeliusmusic.com
- Edmondson, Philip: 5. Lively Song (3 voices) www.Sibeliusmusic.com
- Edmondson, Philip: Allegretto (3 voices) www.Sibeliusmusic.com
- Edmondson, Philip: Off to the Hop (First Recorder Trios No.6) www.Sibeliusmusic.com
- Edmondson, Philip: Solitude (3 voices) www.Sibeliusmusic.com
- Edmondson, Philip: Triple Dance (3 voices) www.Sibeliusmusic.com
- Lionheart, David: 1. Canzonetta (2 violins) www.Sibeliusmusic.com
- Lionheart, David: Andante (2 violins) www.Sibeliusmusic.com
- Lionheart, David: La Gracieuse (2 violins) www.Sibeliusmusic.com
- Lionheart, David: Petit Duettino (2 violins) www.Sibeliusmusic.com
- Lionheart, David: Trumpet Air (3 voices) www.Sibeliusmusic.com
- arr. Sadownik, L. In dulci júbilo (Trio for treble instruments) www.Sibeliusmusic.com

Peruskurssi 3

1. Soitinkoulut

- Herkenhoff, Ulrich: Panflöte Lehrbuch (für Anfänger), Teil 1 ECHO Musicverlag
- Herkenhoff, Ulrich: Panflöte Lehrbuch (für Fortgeschrittene), Teil 2 ECHO Musicverlag
- Puscoiu, Costel: New Method for Panpipes, Part 3 Costel Puscoiu Pan Flutes

2. Etydit

- Blakeman, E.:	The Flute Player´s Companion	Chester Music
	Melodic Exercises, Studies and Duets from 18 th and 19 th Centuries	
- Brod, H.:	Études (et Sonates) pour hautbois	Alphonse Leduc, Paris
- Davies, J.& Harris, P.:	80 Graded Studies for Oboe, Book 1	Faber Music
- Lionheart, David:	Study – Estudio (violin) 12, 13,	www.Sibeliusmusic.com
- Sellner, Joseph:	Etüden für Oboen	Editio Musica Budapest

3. Kokoelmat

- Arnold, Jay:	Everybody´s Favorite Flute Solos	AMSCO, New York
- Arnold, Jay;	Oboe Solos	AMSCO, New York
- Bendik, Max:	Leichte Originalmusik des 17. und 18 Jahrhunderts für Flöte und Klavier	Edition Schott
- Hinchliffe, Robert:	The Really Easy Oboe Book	Faber Music Limited
- Honey, Paul:	Classics Playalong for Flute	Wise Publications
- Kolman, Peter:	Universal Flöten Album	Universal Edition
- Moyses, Louis:	Little Pieces for Flute and Guitar	G. Schirmer
- Pearl, David:	Flute with piano accompaniment	AMSCO, New York
- Perry, Harold:	Classical Album for Flute and Piano	Rudall Carte&Co. London
- Puscoiu, Costel:	Autumn Songs for Panflute	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel:	Classical Repertoire for Panpipes, Part 3,4,5	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel:	Miorita: Romanian Folksongs for Panflute	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel:	Recital Pieces for Pan Flute, Part 2 & 3	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Sands, J. & Zaradin, J.:	Classical favourites for flute & guitar	Kevin Mayhew Ltd.
- Szeszler, Tibor:	Flötenmusik für Anfänger	Editio Musica Budapest
- Szeszler, Tibor:	Oboenmusik für Anfänger	Editio Musica Budapest
- Tukiainen, Seppo:	Suomalaisia viulusävellyksiä	Edition Fazer
- Wastall, Peter:	First Repertoire Pieces for Oboe	Boosey & Hawkes
- Wise:	Flute One Hundred Classical Themes	London
- Wye, Trevor:	A Very Easy Flute Treasury (+ Piano)	Novello & Co. Ltd.
- Wye, Trevor:	Flute Solos (+ Piano) Vol. 1 & 2	Chester Music
- Voxman, Himie:	Soloist Folio for C Flute	Rubank

4. Sonaatit, sarjat ja säestykselliset sävellykset

- Jardányi, Pál:	Sonatina for Flute and Piano	Editio Musica Budapest
- Loeillet, J.B.:	Sonata in C Major for Oboe and Piano	Wilhelm Hansen London
- Loeillet, J.B.:	Sonate C-Dur für AltBlockflöte	Edition Schott
- Grieg, E.:	Nine Norwegian Folk-Songs (Oboe & Piano)	Oxford University Press
- Bach, J.S./Gounod, C.	Ave Maria	Schott Edition

- Bach, J.S.:	Jesu, Joy of Man's Desiring	Oxford University Press
- Hannikainen, P.J.:	Menuetto	R.E.Westerlund
- Hindemith, P.:	Echo (Flöte & Klavier)	Edition Schott
- Järnefelt, Armas:	Kehtolaulu	
- Morricone, Ennio:	Gabriel's Oboe	
- Morricone, Ennio:	La Califfa	
- Schubert, F./ arr. Isaac, Merle:	Three Themes from F. Schubert	Carl Fischer, New York
- Schubert, F.:	Ave Maria	Carl Fischer, New York
- Sibelius, Jean:	Berceuse (Kehtolaulu)	
- Tarrega, F.:	Recuerdos de la Alhambra	www.Sibeliusmusic.com

5. Kamarimusiikki

- Bayly, T.H.:	Long, Long Ago in G Major (4 Voices)	www.Sibeliusmusic.com
- Fauré, G./ arr. Puscoiu, C.:	Pavane for Panpipes Quartet	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Haydn, J. /arr.Puscoiu, C.:	Serenade for Panpipes Quartet from String Quartet no.17 (op.3, no.5) in F major	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Keller, Gertrud:	Dances of the Baroque (2 recorders)	Heinrichshofen Edition
- Mozart W.A.:	Andante (KV.292) sov. Oboelle ja englannintorvelle	
- Pollock, Malcolm:	Abracadabra Flute Duets	A&C Black, London
- Trad.	South-American Suite (3 Pan flutes)	Costel Puscoiu Pan Flutes

I - kurssi

1. Soitinkoulut (sis. myös etydejä)

- Herkenhoff, Ulrich:	Panflöte Lehrbuch (für Fortgeschrittene), Teil 2	ECHO Musicverlag
- Puscoiu, Costel:	New Method for Panpipes, Part 4 & 5	Costel Puscoiu Pan Flutes

2. Etydit

- Bántai-Kovács:	Selected Studies for Flute, part II	Editio Musica Budapest
- van Beekum, Jan:	Fabulous Flutes: 30 Studies for Flute based on Major and Minor Scales and Chords	Harmonia, H.U.3615
- Blakeman, E.:	The Flute Player's Companion Melodic Exercises, Studies and Duets from 18 th and 19 th Centuries	Chester Music
- Brod, H.:	Études (et Sonates) pour hautbois	Alphonse Leduc, Paris
- Davies, J.& Harris, P.:	80 Graded Studies for Oboe, Book 1 & 2	Faber Music
- Herkenhoff, Ulrich:	Konzertante Etüden für Panflöte solo	MUSCAL-Verlag
- Kayser, H.E.:	36 Etüden für Violine Solo, Op.20	Edition Peters, London
- Puscoiu, Costel:	The Art of Rhythm (etudes for pan flute)	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Sellner, Joseph:	Etüden für Oboen	Editio Musica Budapest

3. Kokoelmat ja säestykselliset sävellykset

- Arnold, Jay:	Everybody's Favorite Flute Solos	AMSCO, New York
- Arnold, Jay:	Selected Flute Solos	AMSCO, New York
- Arnold, Jay:	Oboe Solos	AMSCO, New York
- Bendik, Max:	Leichte Originalmusik des 17. und 18 Jahrhunderts für Flöte und Klavier	Edition Schott
- Moysse, Louis:	Little Pieces for Flute and Guitar	G. Schirmer
- Puscoiu, Costel:	Autumn Songs for Panflute	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel:	Classical Repertoire for Panpipes, Part 4&5	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel:	Recital Pieces for Pan Flute, Part 3&4	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Tukiainen, Seppo:	Suomalaisia viulusävellyksiä	Edition Fazer
- Wye, Trevor:	A Satie Flute Album	Novello
- Wye, Trevor:	Flute Solos with Piano accomp., VOL.3	Chester Music
- Zachert, Walter:	Klassisches Flöten-Album (Flöte & Piano)	Edition Schott
- Bach, J.S.:	Sinfonia (Arioso) from Cantata No.156	Rubank
- Barlow, B.:	Pavane (pour flute/violon et guitare)	Henry Lemoine & Co.
- Blavet, M.:	Huit pieces transcrites pour flute et guitare	Alphonse Leduc, Paris
- Bournonville, A.:	Danse pour Katia (pour flûte/violon et piano)	COSTALLAT, Paris
- Bruckner, Anton:	Ave Maria for Oboe & Piano	Editions Mark Reift
- Fauré, G.:	Pavane, Op.50 (arr. for Flute and Guitar)	Schott
- Fauré, G.:	Pavane, Op.50	Novello & Co. Ltd.
- Fauré, G.:	Sicilienne (de Pelléas et Mélisande) Op.78	J.Hamelle, Paris
- Fauré, G.:	Pièce (arr. for Flute and Guitar)	Alphonse Leduc & Co.
- Franck, C.:	Pièce pour hautbois et piano	Alphonse Leduc
- von Gluck, Ch. W.:	Mélodie (Dance of the Blessed Spirits)	Carl Fischer, N.Y.
- Haydn, J.:	Andante from Oboe Concerto in C-Major	Breitkopf & Härtel
- Händel, G.F.:	Aria and Rondinella for Oboe and Piano	Rubank
- Kalioujnov-Salminen, Ilia:	Ilo (panhuilulle ja pianolle)	
- Loeillet, J.B.:	Andante and Allegro from Oboe Sonata in G-Major	Rubank
- Massenet, J.:	Thaïs Méditation (Violin version)	Carl Fischer, N.Y.
- Ostransky, Leroy:	Adagio and Allegro for Oboe and Piano	Rubank
- Piazzolla, Astor:	Oblivion (oboe & piano)	A.Pagani
- Piazzolla, Astor:	Tanti Anni Prima (Ave Maria), oboe & p.	A.Pagani
- Poulenc, F.:	Mouvements perpétuels transcribed for flute and guitar by A. Levering	Chester Music
- Pylkkänen, Tauno:	Romanssi oboelle ja pianolle (Romanssi pienestä sarjasta oboelle ja jousiorkesterille)	

- Rachmaninoff, S.: Vocalise, Op.34, No.14 Hawkes & Son Ltd.
- Ravel, M.: Pavane pour une infante défunte E. Demets, Paris
- Rechsteiner, Hansjörg: Erwachen für Panflöte und Orgel (Klavier) MUSCAL-Verlag
- Reger, Max: Romance in G-Dur (Oboe und Piano) Edition Breitkopf
- von Rheinberger, J.G.: Cantilena for Pan Flute and Organ Costel Puscoiu Pan Flutes
- Roussel, Albert: Aria (flute & piano) Alphonse Leduc, Paris
- Rubinstein, A.: Melodie for Violin and Piano, Op.3 Bole & G.Bock
- Scheider, Norbert Jürgen: ...Willst eine Welt du schau... (Pan&Klav.) MUSCAL-Verlag
für Panflöte und Klavier
- Schumann, R.: Fantasiestücke I, Op.73 G.Henle Verlag, München
für Klavier und Klarinette (Violine/Violoncello)
- Teirilä, Tuomo (2001): No Panic! – panhuilulle ja pianolle
- Veracini, F.M.: Largo (violino e piano) Carisch S.p.A
- Villa Lobos, Heitor: Bachianas Brasileiras No.5, Aria I (cantilena)AMSCO, New York

4. Sarjat, konsertot ja sonaatit

- Grieg, E.: Four Pieces for Oboe and Piano Chester Music
- Hofmann, Wolfgang: Fünf Chanson für Panflöte und Klavier MUSCAL-Verlag
- Steinhardt, Sebastian: Suite für Panflöte und Klavier MUSCAL-Verlag

- Händel, G.F.: Konzert Nr.31 Mösel Verlag
für Flöte, Streichorchester und Klavier
- Millies, H.: Concertino in D for Violin and Piano Bosworth, London
- Wessman, H./ Concertino käyrätorvelle ja jousiorkesterille Modus Musiikki
(Panhuilustemman sovitus H. Wessmanin luvalla: S. Stanciu)

- Boni, Giovanni: Sonata in G for Oboe and Piano Wilhelm Hansen, London
- Clementi, M./ arr. Moyse, L.: Sonatina for Flute and Piano G. Schirmer
from Album of Sonatinas in Progressive Order for Young Flutists
- Händel, G.F.: Sonata III Editio Musica Budapest
Sonate per flauto traverse e b.c., parte I
- Händel, G.F.: Hallenser Sonaten für Querflöte und B.C Edition Peters, Leipzig
Sonaten I, II & III
- Loeillet de Gant, J.B.: Sonate G-Dur, Op.1, Nr.3 K.G., Wien-München
für Altblockflöte (Violine, Oboe) und Gitarre
- Marcello, B.: Sonata VIII, IX & X Editio Musica Budapest
12 Sonate per flauto e basso continuo, Parte seconda (No. 7-12)
- Marcello, B.: Sonate C-Dur, Op.2, nr.6 Van Teeseling, Holland
(Altblockfluit & gitaar)

- Mozart, W.A.: Sonate II in G-Dur K.V.11 (Flöte und Piano) Edition Reinhardt
- Puscoiu, Costel: Sad Sonata for Pan Flute solo Costel Puscoiu Pan Flutes
- Telemann, G.Ph.: G Major Flute Sonata (TWV41: G11) Thesaurus Harmonicus
- Telemann, G.Ph.: E Minor Flute Sonata (TWV41: e10) Thesaurus Harmonicus
- Telemann, G.Ph.: Vier Neue Sonaten (Querflöte und B.C.) Hänssler-Verlag
Heft I: Sonata I D-Dur & Sonata II e-Moll

5. Kamarimusiikki

- Bach, J.S./ arr. Puscoiu, C.: 5 Inventions for 2 Panflutes Costel Puscoiu Pan Flutes
- Cannabich, Christian: Quartett G-Dur (Fl, Vln, Vla, Vc) Ed. Otto Heinrich Noetzel
- Mozart, W.A.: Adagio K.V.580a (Ob, Vln, Vla, Vc.) Bärenreiter, Praha
- Puscoiu, Costel: Cantabile (4- 6 Voice Panfl. Ensemble) Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel: Maestro e Maestrino Costel Puscoiu Pan Flutes
for 2 Pan Flutes and Guitar
- Puscoiu, Costel: Romanian Suite no.1 (3-6 Voice Panfl. Ens.) Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel: Romanian Suite no.2 (4 Voice Panfl. Ens.) Costel Puscoiu Pan Flutes
- Wanhal, Jan: Quartet Op.7, No.4 (Ob, Vln, Vla, Vc) Musica Rara, London

5.2 Peruskurssitutkintojen asteikot ja soinnut

Peruskurssitutkinto 1

Duuriasteikot ja luonnolliset molliasteikot sekä kolmisoinnut

C-duuri, 1 ½ oktaavia

Malli:

Tempo M.M ♩ = 100

F- ja D-duuri sekä a-, e-, d- ja h-molli, 1 oktaavi

Malli: a-molli

G-duuri, 2 oktaavia

Malli:

Peruskurssitutkinto 2

Duuriasteikot ja luonnolliset molliasteikot sekä kolmisoinnut

G-, B- ja A-duuri sekä a-, h-, g-, ja fis-molli, 2 oktaavia

Malli: h-molli

Tempo M.M ♩ = 120

C-, F-, D-, Es- ja E-duuri sekä e-, d-, c- ja cis-molli, 1 ½ oktaavia

Malli: F-duuri

Peruskurssitutkinto 3

Duuriasteikot sekä harmoniset ja melodiset molliasteikot

I ja V⁷ soinnut

Kromaattinen asteikko g1-g3

F-, Es- ja E-duuri sekä e-, f- ja es-molli, 1 ½ oktaavia

Malli: Es-duuri

Tempo M.M ♩ = 160

Loput asteikot, 2 oktaavia

Malli: cis-molli

5.3 Opettajalle: Tasosuorituskokeeseen sopivia esimerkkisävellyksiä soitinkoulujen, etydivihkojen ja kokoelmavihkojen sisällöistä

Tummennetulla fontilla olevat etydit tai sävellykset ovat esiteltyinä ja analysoituina tämän työn kappaleessa ”4.3 Esimerkkiteoksia tasokursseihin ja niiden analyysi”.

Peruskurssi 1

1. Soitinkoulut

- Herkenhoff, Ulrich:	Panflöte Lehrbuch (für Anfänger), Teil 1	ECHO Musicverlag
	Etydeinä	
	- numerot: 37, 42, 46 , 50	
	Sävellyksinä	
	- numerot: 73, 75, 82, 88, 93, 94	
- Puscoiu, Costel:	New Method for Panpipes, Part 1 & 2	Costel Puscoiu Pan Flutes
	Etydeinä	
	- numerot: 58, 65 , 70, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 80,	
- Puscoiu, Costel:	You Can Teach Yourself Pan Flute	Mel Bay Publications
	Etydeinä	
	- numerot: 22, 24, 29,	

2. Kokoelmat

- Puscoiu, Costel:	Classical Repertoire for Panpipes, Part 1&2	Costel Puscoiu Pan Flutes
	PART 1 - Gavotte	Händel, G.F.
	- March ("the Peasant's Cantata")	Bach, J.S
	- Rondino	Rameau, J.P.
	- Burlesque	Mozart, L.
	PART 2 - Musz I Denn	German Folk Song
	- Andante	Haydn, J.
	- Gavotte	Händel, G.F.
	- Impertinence	Händel, G.F.
	- Trumpet Air	Purcell, D.
	- I Have a Coin And I Will Drink it	Romanian Folk Song
	- Plaisir D'amour	Martini, J.P.

- Puscoiu, Costel:	Recital Pieces for Pan Flute, Part 1 - Air (Sonata No.9) - Gavotte - Children's Dance - Adagio (from Clarinet Concerto)	Costel Puscoiu Pan Flutes Mozart, W.A Corelli, A. Puscoiu, C. Mozart, W.A.
- Puscoiu, Costel:	Mel Bay's Easiest Pan Flute Book - Gloria in Excelsis Deo - Dance from Brebu - When I was on Ialomita	Mel Bay Publications Christmas Carol Romanian Folk Song Romanian Folk Song
- Francis, Sarah & Gray, Vera	Oboe Music to Enjoy, Book 1 - Stick Dance - Green Fields - Cheri - Clear Water	Nova Music Gray, Vera Gray, Vera Gray, Vera Gray, Vera
- Wastall, Peter:	First Repertoire Pieces for Oboe - 1. Siciliana - 2. Adagio	Boosey & Hawkes Telemann, G.P. Händel, G.F.

Peruskurssi 2

1. Soitinkoulut ja etydivihkot

- Herkenhoff, Ulrich:	Panflöte Lehrbuch (für Anfänger), Teil 1 Etydeinä - numerot: 68, 80, 81, 105 , 106, Sävellyksinä - numerot: 95, 96, 103, 104, 109 , 111, 112	ECHO Musicverlag
- Puscoiu, Costel:	New Method for Panpipes, Part 1 & 2 Etydeinä - 94, 108 , 115 , 127, 128,	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Puscoiu, Costel:	You Can Teach Yourself Pan Flute Etydeinä - numerot: 35, 39, 43, 47, 49,	Mel Bay Publications
- Davies, J.& Harris, P.:	80 Graded Studies for Oboe, Book 1 Etydit: - numerot: 11, 12, 13, 15, 16, 19, 21, 24, 30, 31, 32,	Faber Music

2. Kokoelmat

- Puscoiu, Costel:	Classical Repertoire for Panpipes, Part 2, 3	Costel Puscoiu Pan Flutes
	PART 2:- Bourrée	Krieger, J.
	- Minuet	Telemann, G.P.
	- Rondeau	Boismoitier, J.B.
	PART 3 - Minuet (s.2)	Bach, J.S.
	- Largo (from "Xerxes")	Händel, G.F.
	- Bourrée (Sonata no.2 in G)	Händel, G.F.
	- Minuet (s.5)	Bach, J.S.
	- Preludio (Sonata in a)	Corelli, A.
	- Berceuse	Fauré, G.
	- Musette 1	Lavigne, P.
	- Panis Angelicus	Franck, C.
	- Vlad's Song	Puscoiu, C.
- Francis, Sarah & Gray, Vera	Oboe Music to Enjoy, Book 3	Nova Music
	- Memories of a Brazilian Folk S.	Gray, Vera
	- Ballet Music no.2 (Rosamunde)	Schubert, F.
	- Rondo II	Pleyel, I.I.
	- Andante (Divert. No.8, KV.213)	Mozart, W.A.
	- Minuetto	Haydn, J.
- Wastall, Peter:	First Repertoire Pieces for Oboe	Boosey & Hawkes
	- 3. Hornpipe	Chandler, Mary
	- 4. Largo (Sonata No.4, Op.3)	Loeillet, J.B.
	- 5. Air	Purcell, H.
	- 6. Serenade	Delius, F.
	- 9. Andantino	Franck, C.
	- 13. Gymnopedie No.3	Satie, E.
- Puscoiu, Costel:	Recital Pieces for Pan Flute, Part 2	Costel Puscoiu Pan Flutes
	- Gavotte	Gossec, F.J.
	- Slavonic Dance (op.46, no.8)	Dvorák, A.
	- Habanera	Bizet, G.
- Verral, Pamela:	Aiobics	N.Simrock London-Hamb.
	A Collection of Pieces Arranged for Oboe and Piano	
	- 3. Foreign Lands and People	Schumann, R.
	- 8. Waltz	Schubert, F.

- Wye, Trevor:	A Very Easy Flute Treasury (+ Piano)	Novello & Co. Ltd.
	- 7. Siciliana	Händel, G.F.
	- 8. Le Papillon	Philidor, F
	- 11. Sarabande	Loeillet, J.P.
	- 12. La Dannoise	Philidor, F.
	- 13. Sarabande	Vivaldi, A.
	- 15. La Villageoise	Philidor, F.
	- 17. Gavotte	Bitti, M.
	- 20. Gavotte	Loeillet, J.P.
	- 29. Valse Des Fleurs	Kohler, E.
	- 37. Two Pieces	Cooke, A.
- Usma, Anna-Maija:	Viulutaitori (ohjelmistoa viululle ja pianolle)	Warner/Chappell Music FI
	- 55. Gavotti	Garlitzki, M.
	- 56. Rigaudon	Rameau, J. Ph.
	- 64. Concertino	Komarovski, A.
- Voxman, Himie:	Soloist Folio for C Flute	Rubank
	- First Waltz	Gretchaninoff, A.
	- Barcarole, Op.30, No.3	Köhler, E.
- Szeszler, Tibor:	Oboenmusic für Anfänger	Editio Musica Budapest
	- Canzonetta	Agostini, P.S.
	- Gavotte	Couperin, F.
	- Gavotte	Bach, J.S.
	- Italienisches Lied	Tschaikowski, P.I.
	- Bulgarisches Volkslied	Székely, E.
- Wye, Trevor:	Flute Solos with Piano acc., VOL.1 &2	Chester Music
	VOL. 1 - 3. Gavotte – Le Dédale	Blavet, M.
	- 9. Nel Cor Più	Paisiello, G
	- 12. Siciliana (Concertino in D)	Baston, J.
	VOL. 2 - Les Tendres Badinages	Blavet, M.

Peruskurssi 3

1. Soitinkoulut

- Puscoiu, Costel: New Method for Panpipes, Part 3 Costel Puscoiu Pan Flutes

Etydeinä

- numerot: **148, 170**, 172, 173, 182,

2. Etydit

- Davies, J.& Harris, P.: 80 Graded Studies for Oboe, Book 1 Faber Music

Etydit:

- numerot: 17, 22, 23, 25, 26, 27, 35, 37, **38**

3. Kokoelmat

- Wastall, Peter: First Repertoire Pieces for Oboe Boosey & Hawkes

- 7. Sans-Souci Telemann, G.P.
- 8. Pavan Rowley, A.
- 11. Allegretto Besozzi, A.
- 12. Pastorale Germa, E.
- 15. Le Fanfaron Chédeville, E.P.
- 16. Combat Ridout, A.
- 17. Song Without Words Barret, A.M.
- 19. March Boismoitier, J.B.
- 20. Scherzino Fraser, S.

- Puscoiu, Costel: Classical Repertoire for Panpipes, Part 3,4,5 Costel Puscoiu Pan Flutes

- PART 3 - Vivace (Sonata in D) Loeillet, J.B.
- The Peace Händel, G.F.
  - Träumerei Schumann, R.
  - Etude (Op.10, No.3) Chopin, F.
  - Rondeau Chedeville, E.P.
  - Are You With Me Bach, J.S.
- PART 4 - Allegro Grazioso ("La Persane") Lavigne, P.
- Allemanda (Sonata in A minor) Corelli, A.
  - Allegro (Sonata in A minor) Bigaglia, D.
  - Vivace (Sonata E minor) Geminiani, F.
  - Allegro Mozart, W.A.
  - Moment Musical, Op.94, No.3 Schubert, F.
  - Allegro Giocoso ("La Persane") Lavigne, P.
  - Serenade (Str.Quartet no.17 in F) Haydn, J.
  - Ave Maria Schubert, F.

- PART 5 - Minuet (eine Kleine Nachtmusik) Mozart, W.A.
 - Serenade Schubert, F.
 - The Old Castle Mussorgsky, M.
 (from "Pictures at an Exhibition")
- Puscoiu, Costel: Recital Pieces for Pan Flute, Part 2 & 3 Costel Puscoiu Pan Flutes
 PART 2 - Story Puscoiu, C.
 - Hungarian Dance (no.4) Brahm, J.
 - Siciliano Telemann, G.P.
 - Nostalgic Bolero Puscoiu, C.
 PART 3 - In Old Style Puscoiu, C.
- Wye, Trevor: A Very Easy Flute Treasury (+ Piano) Novello & Co. Ltd.
 - 23. Minuet (KV11) Mozart, W.A.
 - 24. Sonata in F Donizetti, G.
 - 28. Twilight Sullivan, A.
 - 34. Marionette Dogson, S.
 - 42. Suite: Dawn Until Night Ridout, A.
- Arnold, Jay; Oboe Solos AMSCO, New York
 - Sarabande Corelli, A.
 - Bourrée Händel, G.F.
 - On Wings of Song Mendelsohn, F.
 - Einsame Blumen, Op.82, No.3 Schumann, R.
- Voxman, Himie: Soloist Folio for C Flute Rubank
 - Menuetto (Kleine Nachtmusik) Mozart, W.A.
 - Two Menuettos (Fl. Sonata in C) Bach, J.S.
 - Menuet (from Platée) Rameau, J.P.
- Szeszler, Tibor: Oboenmusic für Anfänger Editio Musica Budapest
 - Siciliana Pergolesi, G.B.
 - Zwei Russische Volkslieder Székely, E.
 - Allegretto Mezö, I.
 -Zwei Stücke Huszár, L.
- Wye, Trevor: Flute Solos with Piano acc., VOL.1 &2 Chester Music
 VOL. 1 - 4. **Andante from Sonata No.3** Vivaldi, A.
 - 5. Minuets I & II (Sonata No.1) Mozart, W.A.

	- 7. Pastorale from Sonata No.4	Vivaldi, A.
VOL. 2	- 2. Allegro from Sonata in G	Mozart, W.A.
	- 7. Allegro from Sonata No.2	Vivaldi, A.
	- 8. Minuets I & II	Mozart, W.A.
	from Sonata No.5 in C Major	
- Arnold, Jay:	Everybody's Favorite Flute Solos	AMSCO, New York
	- On Wings of Song	Mendelssohn, F.
	- Serenade	Pierné, G.
	- Intermezzo sinfonico	Mascagni, P.
	- Ah! So Pure	Von Flotow
	- Chanson triste, Op.40	Tschaikowsky, P.I.
	- Salut D'amour, Op.12	Elgar, E.
	- Cradle Song, Op.11, No.2	Hauser, M.
	- Habañera (from Carmen)	Bizet, G.
	- Serenade	Haydn, J.
- Tukiainen, Seppo:	Suomalaisia viulusävellyksiä	Edition Fazer
	- 11. Suru, Op.14, No.2	Madetoja, Leevi
	- 12. Menuetti	Madetoja, Leevi
	- 14. Berceuse, Op.1	Törnvall, Gunnar

I - kurssi

1. Soitinkoulut

- Puscoiu, Costel:	New Method for Panpipes, Part 4 & 5	Costel Puscoiu Pan Flutes
	Etydeinä	
	- 232, 254, 274, 276, 287, 293, 295, 298, 301, 303, 305, 306, 307, 310, 311	

2. Etydit

- Puscoiu, Costel:	The Art of Rhythm (etudes for pan flute)	Costel Puscoiu Pan Flutes
- Etydivihkon kaikki 10 etydiä sopivat I-kurssiohjelmaan. Etydit ovat pitkiä ja kertaavat samoja asioita, joten opettajan voinee oman harkinnan mukaansa lyhentää etydiä niin, että se sopii paremmin kurssitilaisuuteen. Nämä etydit sopivat myös C-kurssiohjelmistoon nopeammalla tempolla soitettuna.

- Herkenhoff, Ulrich:	Konzertante Etüden für Panflöte solo	MUSCAL-Verlag
- Etydivihkon kaikki 10 etydiä sopivat I-kurssiohjelmaan. Etydeihin ei ole annettu tempomerkintöjä. Näin ollen opettajan tulee katsoa, että nopeus on riittävä I-kurssin vaatimuksiin. Nämä etydit sopivat myös C/B -kurssiohjelmistoon nopeammalla tempolla soitettuna. **Etydi numero 9** on analysoitu luvussa 4.2.

- Kayser, H.E.: 36 Etüden für Violine Solo, Op.20 Edition Peters, London

Etydit:

- Numerot: 1, 3, 8, 9, 13, 19,

- van Beekum, Jan: Fabulous Flutes: Harmonia, H.U.3615

30 Studies for Flute based on Major and Minor Scales and Chords

Etydit:

- Mini Concert (a minor)

- Rondino (a minor)

- Elegance (b minor)

- Russian Dance (b minor)

- Valsette (c minor)

- Romance (c[#] minor)

Vihkon muut etydit ovat edellisiä huomattavasti vaativimpia (C/B/A-kurssi). Edellä mainitut etydit kuuluvat I- sekä C-kurssin rajalle.

- Davies, J.& Harris, P.: 80 Graded Studies for Oboe, Book 1 & 2 Faber Music

Etydit:

Book 1 - numerot: 41, 43, 45,

Book 2 - numerot: 47, 48, 50, 54, 62,

3. Kokoelmat

- Puscoiu, Costel: Recital Pieces for Pan Flute, Part 3 & 4 Costel Puscoiu Pan Flutes

PART 3 - **Andante (K.V.315)** **Mozart, W.A.**

PART 4 - Hungarian Dance (No.5) Brahms, J.

- Meditation (from Thaïs) Massenet, J.

- Puscoiu, Costel: Classical Repertoire for Panpipes, Part 4, 5 Costel Puscoiu Pan Flutes

PART 4 - Alla Hornpipe (Water Music) Händel, G.F.

- Minuet in G Beethoven, L.

- Slavonic Dance Op.46, no.4 Dvorak, A.

- Sinfonia (from Cantata no.156) Bach, J.S.

- Allegretto (from Symphony no.3) Brahms, J.

- Pavane Fauré, G.

- Romance (eine Kleine Nachtm.) Mozart, W.A.

PART 5 - Air (from Suite No.3 in D Major) Bach, J.S.

- Allgro ("La Persane") Lavigne, P.

- Gigue Corelli, A.

- **Ave Maria** **Bach, J.S/Gounod, C.**

- Minuet Boccherini, L.
  - Allegro (Brandenburg Conc. No.3) Bach, J.S.
  - Introduction (Oboe Concerto) Cimarosa, D.

- Arnold, Jay; Oboe Solos AMSCO, New York
  - Gavotte Bach, J.S.
  - Rigaudon Rameau, J-P.
  - Minuetto Amani, N.
  - Orientale, Op.50 Cui, Cesar
  - Indian Canzonetta Op.100, No.2 Dvorák, A.
  - Chant Sans Paroles Tschaikowsky, P.I.
  - Slavonic Dance, Op.72, No.2 Dvorák, A.

- Wye, Trevor: Flute Solos with Piano acc., VOL.3 Chester Music
  - VOL. 3 - 2. Largo from Sonata No. VI Vivaldi
  - 3. Gavotte and Aria (Sonata No.7) Loeillet
  - 4. Les Regrets from Sonata No.5 Blavet
  - 5. Allegro from Sonata No.6 Eichner

- Arnold, Jay: Everybody's Favorite Flute Solos AMSCO, New York
  - Dancing Doll (Poupée valsante) Poldini, Ed.:
  - La Cinquantaine Gabriel-Marie
  - Gavotte Gossec, F.J.
  - Souvenir Drdla, F.
  - Orientale, Op.50 Cui, Cesar
  - Song of India Rimsky-Korsakov, N.
  - Melody in F Rubinstein, A.
  - Minuet in G van Beethoven, L.
  - Humoresque, Op.101 Dvorák, A.

- Tukiainen, Seppo: Suomalaisia viulusävellyksiä Edition Fazer
  - 1. Romance grazioso Tulinberg, Erik
  - 6. Berceuse Järnefelt, Armas

5.4 Panhuilunsoiton perus- ja I-tasokurssin vaatimukset

Oheinen ohje on mukailtu panhuilua varten käyttäen pohjana virallisia *huilunsoiton peruskurssien tutkintovaatimuksia* vuodelta 1991 (Suomen Musiikkiopistojen Liitto R.Y.).

Opettajalle

1. Asteikkojen artikulaatiotapaa ei ole määrätty, vaan se on opettajan valittavissa. Asteikkoja on kuitenkin syytä harjoitella artikulaatiotapoja vaihdellen ja käyttäen sekä harmonista että melodista mollia. Poikkeuksena ovat peruskurssit 1 sekä 2, joissa suositellaan molliasteikot soitettavan luonnollisina soittimen teknisten erityisvaatimusten vuoksi. Asteikot soitetaan ulkoa.
2. Peruskurssia 1 suorittavan oppilaan on hallittava äänialue g1-g3, peruskurssia 2 vastaavasti fis1-c4. peruskurssi 3 suorittavan oppilaan tulee hallita koko alttohuilun (saks. Kleine Panflöte) ääniala eli fis1-g4.
3. Tasosuoritukseen olisi pyrittävä valitsemaan erityyppisiä tehtäviä. Soitettavien sävellysten tulisi myös mahdollisuuksien mukaan edustaa eri tyylikausia. Ohjelmaan voi myös sisältyä ylemmän tason teoksia opettajan harkinnan mukaan.
4. Etenkin peruskursseissa suositellaan, että osa tasokokeen ohjelmasta soitetaan ulkoa.
5. Osa tasokokeeseen kuuluvista sävellyksistä voidaan korvata sopivalla kamarimusiikki-teoksella. Jos teoksessa on useampia panhuiluja, tulisi oppilaan soittaa solistisinta osuutta.

Peruskurssi 1

1. Asteikot
Asteikkoja ja sointuja lautakunnan valinnan mukaan. Mollit soitetaan luonnollisina.
2. Etydit
Kaksi etydiä, josta soitetaan lautakunnan valitsema.
3. Sävellykset
Kaksi tai kolme sävellystä riippuen niiden koosta.
4. Prima vista

Peruskurssi 2

1. Asteikot
Asteikkoja ja sointuja lautakunnan valinnan mukaan. Mollit soitetaan luonnollisina.
2. Etydit
Kolme etydiä, joista soitetaan lautakunnan valitsema.
3. Sävellykset
Kolme sävellystä joko niin, että kaksi osaa sonaatista tai muusta moniosaisesta teoksesta sekä yksi sävellys ohjelmistolistalta tai vaihtoehtoisesti kolme sävellystä ohjelmistolistalta.
4. Prima vista

Peruskurssi 3

1. Asteikot
Asteikkoja ja sointuja lautakunnan valinnan mukaan. Mollit soitetaan opettajan valinnan mukaan (harmoninen - tai melodinen molli).
2. Etydit
Neljä etydiä, joista soitetaan lautakunnan valitsema.
3. Sävellykset
Neljä sävellystä seuraavanlaisesti: sonaatti sekä yksi sävellystä ohjelmistolistalta. Vaihtoehtoisesti osia sonaatista/ sonaateista sekä sen lisäksi sävellyksiä ohjelmistolistalta siten että neljän sävellyksen vaatimus on täytetty.
4. Prima vista

I-kurssitaso

1. Asteikot
Asteikkoja ja sointuja tutkintolautakunnan valinnan mukaan. Mollit soitetaan lautakunnan valinnan mukaan joko harmonisina tai melodisina.
2. Etydit
Neljä etydiä, joista soitetaan kaksi lautakunnan valitsemaa
3. Sävellykset
Sonaatti sekä yksi sävellys tai 4 vastaavaa sävellystä, joista vähintään yksi osa tai kappale ulkoa.
4. Prima vista

Asteikko-opas

Peruskurssi 1

Soitetaan seuraavat duuri- ja molliasteikot kolmisointuineen: C-a, G-e, F-d, D-h. Asteikkojen laajuus vaihtelee yhdestä oktaavista kahteen oktaaviin (kts. asteikkoliite). Molliasteikot soitetaan luonnollisina. Tempo M.M ♩ = 100. Asteikot soitetaan kaikissa kurssisuorituksissa mahdollisimman legatomaisesti.

Peruskurssi 2

Edellisessä kurssissa mainittujen asteikkojen lisäksi soitetaan seuraavat asteikot kolmisointuineen: B-g, A-fis, Es-c, E-cis. Molliasteikot soitetaan luonnollisina. Asteikkojen laajuus vaihtelee 1 1/2 oktaavista (oktaavi + kvintti) kahteen oktaaviin (kts. asteikkoliite). Tempo M.M ♩ = 120.

Peruskurssi 3

Edellisessä kurssissa mainitussa laajuudessa soitetaan kaikki duuri- ja molliasteikot kolmisointuineen sekä kromaattinen asteikko g1-g3. Molliasteikot soitetaan opettajan valinnan mukaan joko harmonisina tai melodisina. Asteikkojen laajuus: soitetaan mahdollisuuksien mukaan joko 1 1/2 oktaavia tai kaksi oktaavia. Asteikkoja, jotka menevät korkeammalle kuin d4, soitetaan 1 1/2 oktaavia siten, että alarekisterissä käydään sävellajin dominantissa. Tempo M.M ♩ = 160.

I - kurssitaso

Kaikki duuri- ja molliasteikot kolmisointuineen sekä kromaattinen asteikko g1-g3. Asteikkojen laajuus: soitetaan kaikki asteikot kaksi oktaavia. Tempo M.M ♩ = 200.

5.5 Panhuilunsoiton tasosuorituskursseja koskevia yleisiä ohjeita

Oheinen ohje on mukailtu nykypäivän kurssitukintotermejä käyttäen sekä erityisesti panhuilua silmällä pitäen. Pohjana on käytetty vuoden 1980 virallisia *kaikkien oppiaineiden kurssitukintoja koskevia yleisohjeita* (Suomen Musiikkiopistojen Liitto R.Y.).

I. KURSSIASTEET

Peruskurssi 1

Peruskurssi 2   musiikin perustaso

Peruskurssi 3

I - kurssitaso   musiikkiopistotaso

II. TASOSUORITUKSIA JA VAATIMUKSIA KOSKEVIA MÄÄRÄYKSIÄ JA OHJEITA

1. Kurssin suorittamisen ehtona on kouluhallituksen antamien määräysten mukaisesti (ks. yleiskirje n:o 2873//1978, liite 2),

a) että oppilaan mahdollisesti jo suorittaman kurssin arvosana on sitä ylemmän kurssin suorittamiseen kelpuuttava, eli vähintään yhden arvosanan korkeampi kuin suorituksen alin hyväksyttävä arvosana,

b) että oppilas on opettajan johdolla harjoitellut vaadittavan määrän tasosuorituksen ohjelmistoon kuuluvia sävellyksiä siten, että ohjelmiston tulee olla kunkin osalta vähintään kolminkertainen kurssitukinnossa esitettävään ohjelmaan verrattuna,

c) että tasosuorituksessa esitettäväksi valittu ohjelma täyttää asianmukaiset vaatimukset ja

d) että oppilas on suorittanut vastaavanasteiset peruskurssit musiikin teoriassa ja säveltapailussa (tämä määräys ei kuitenkaan koska alle 10-vuotiaita), I kurssitasoa suorittava säveltapailun I kurssin.

2. Tasosuoritus edellyttää hyväksytyksi tullakseen seuraavia vähimmäisarvosanoja

taso	yleisarvosana	prima vista
perustasosuoritukset	tydyttävä	tydyttävä
I-kurssi	tydyttävä	tydyttävä

3. Oppilaalla, jonka tasosuoritus on hylätty, on oikeus suorittaa uusinta korkeintaan kahdesti. Hyväksytyin tasosuorituksen arvosanan korottamista varten oppilaalla on oikeus suorittaa uusinta vain kerran. Kurssisuorituksen uusiminen tulee kysymykseen aikaisintaan kolme kuukautta edellisen tutkinnon jälkeen. Uusintasuorituksen ohjelmasta on oppilaan, hänen opettajansa ja rehtorin yhteisesti sovittava.
4. Oheinen ohjelmistoluettelo on ohjeellinen. Opettaja voi lisätä kunkin kurssin ohjelmistoon sopiviksi katsomiaan jo julkaistuja sekä vastaavaisuudessa ilmestyviä teoksia. Ohjelmistoon tulee yrittää sisällyttää myös kotimaisten säveltäjien sävellyksiä, ja pyrkiä siihen, että ainakin yhdessä peruskurssi-tasosuorituksessaan (PK 1, 2, 3) oppilas esittäisi kotimaisen sävellyksen. Koska panhuilulle ei ole juurikaan sävelletty perustason musiikkia, olisi suositeltavaa panhuilunsoitonopettajan houkutella suomalaissäveltäjiä tekemään panhuilulle peruskurssitasoista musiikkia. Näin ollen oppilaat voisivat soittaa panhuilulle soittimellista musiikkia. Lisäksi ohjelmistoon on pyrittävä sisällyttämään peruskurssitasoa 3 ja sitä ylempiä kursseja valmistettaessa kyseisen tasosuorituksen vaikeusastetta vastaavia kamarimusiikkisävellyksiä.
5. Tasosuorituksen ohjelmaan saa sisällyttää myös sitä ylemmän kurssin ohjelmistoon kuuluvia sävellyksiä ehdolla, että oppilas on harjoitellut ainakin suoritukseen oikeuttavan vähimmäismäärän kyseisen kurssin ohjelmistoon sisältyviä sävellyksiä. Samaa sävellystä ei kuitenkaan saa esittää kuin yhdessä tasonäytteessä eikä sisällyttää kuin yhden tason ohjelmistoon.
6. Ulkoasoittamiseen on opintojen eri vaiheissa kiinnitettävä erityistä huomiota. Panhuilunsoitossa etenkin perustasolla suositellaan, että osa kurssiohjelmasta soitetaan ulkoa.
7. Tasovaatimuksiin sisältyviä asteikkoja ja sointuja tulee jatkuvasti harjoitella. Niitä voidaan opettajan harkinnan mukaan opiskella myös muussa kuin kurssivaatimusten edellyttämässä järjestyksessä, mutta kursseissa soitetaan vaatimusten mukaiset asteikot.
8. Prima vista -soittoa on jatkuvasti harjoiteltava. Perustasosuorituksessa 1 prima vista-tehtävä on helppo. Muissa tasosuorituksissa prima vista -tehtävän vaikeusaste on edellisen tason vaikeusastetta.
9. Musiikin perustason päästötodistukseen vaadittavat päättösuoritukset (suorittanut PK 1, 2 ja 3) on suoritettava viimeistään sinä lukuvuonna, jolloin oppilas täyttää 18 vuotta. Musiikkiopiston päästötutkinto on suoritettava neljän lukuvuoden kuluessa.

6 Leirikokemuksia panhuilumateriaaleista

6.1 Kuinka Suomen ensimmäinen panhuiluleiri sai Raahessa alkunsa

Suomen rajojen ulkopuolella, lähinnä Keski-Euroopassa pidetään vuosittain panhuiluleirejä sekä panhuiluseminaareiksi kutsuttuja kursseja, joilla käy paljon panhuilunsoiton harrastajia. Olen pitkään haaveillut – ennen kuin edes olen kuullut muualla maailmassa pidettävistä panhuiluleireistä, ja -kursseista – että jonain päivänä voisin pitää panhuilukursseja harrastajille sekä opettaa klassiseen musiikkiin painottuvaa panhuilunsoittoa jossain musiikkioppilaitoksessa.

Järjestäytyntä panhuilunsoiton opetusta ei ole ollut maassamme ennen vuotta 2006. Raahessa viikon kestäneen kurssin myötä sain työkokemusta tiiviistä opetusperiodista, jossa oli tiedoiltaan ja taidoiltaan eritasoisia ja monen ikäisiä oppilaita. Kurssilla pääsin myös kokeilemaan keräämääni ohjelmistoa vasta-alkajien ja itseoppineiden panhuilistien oppimateriaalina. Näin sain arvokasta tietoa tätä työtä varten siitä, mitkä teokset ja harjoitukset olisivat sopivia kullekin peruskurssitasolle ja mitkä eivät. Samoilla kriteereillä olen pystynyt kategorisoimaan eri tutkintovaatimusluokkiin sellaisetkin teokset, joita en ole vielä kokeillut oppilailta. Tämä kurssi oli samalla panhuilun alkeispedagogiikan oppimista, tutkimista ja luomista.

Kuva 34. Raahen panhuilukurssin loppukonsertin opettajat ja oppilaat. Opettajat: vasemmalla reunassa Marjatta Teirilä (musiikin teoria ja säestys), oikealla reunassa Stefan Stanciu (panhuilunsoitto)

6.2 Leirin oppilaiden soittimet

Oppilaat soittavat yleisimmin alttopanhuilulla, joka on panhuiluperheen toiseksi pienin soitin ja yleisimmin käytetty ammattilaispiireissä. Sen ääniala on yksiviivaisesta fis:stä neliviivaiseen g:hen. Alttopanuilu on soittoteknisesti ketterämpi ja äänenväritään kirkkaampi ja läpätunkevampi kuin sitä isommat panhuilut.

Suurimmalla osalla oppilaista oli jo ennen kurssia omasta takaa panhuilu. Pienin soitin kurssilla oli 11-putkinen, joka oli viritetty C-duuriin. Isoin puolestaan oli yli 30-putkinen bassopanuilu. 11-putkinen panhuilu ei kuulu mihinkään kategoriaan romanialaisessa panhuiluperheessä. Tämä huilu olikin eteläamerikkalainen, joten minun oli vaikeaa löytää nuottimateriaaleistani sopivia teoksia alkeita opiskelevalle oppilaalle pienen ambituksen takia, mutta etenkin C-duurivireisyyden takia: suurin osa nuoteistani oli suunniteltu G-duuriin pohjautuvaa panhuilua varten.

Suurin osa oppilaiden panhuiluista oli sopivia, sillä ne olivat Romaniasta hankittuja, bamburuo'osta valmistettuja G-duurivireisiä alttopanhuiluja.

6.3 Leirin panhuilumateriaalista

Kokemusteni perusteella päädyin käyttämään sopivaa nuottimateriaalia panhuilulle seuraavilta soittimilta: oboe, poikkihuilu ja viulu. Viulun ja oboen alkeet tuntuvat olevan erittäin sopivia panhuilulle toisin kuin poikkihuilun, sillä poikkihuilukoulut edistyvät nopeammin kuin oboe- ja viulukoulut. Syynä on varmasti se, että poikkihuilu on teknisesti ”helpompi” soitin. Esimerkiksi oboensoiton oppilaalla kestää pitemmän aikaa kehittyä sille tasolle, että pystyisi soittamaan oktaavin alueelta, kun taas poikkihuilun hengitystekniikka ja äänentuotto on helpompaa ja näin ollen nuori soittaja pystyy soittamaan teknisempiä ja monipuolisempia asioita viulisteja ja oboisteja aikaisemmin.

Panhuilussa alkeet tuntuvat olevan paljon vaikeammat kuin poikkihuilussa, koska jokainen ääni pitää ottaa eri putkelta. Kun panhuilussa esimerkiksi soitetaan ensin kolmiviivainen g,

jonka jälkeen soitetaan yksiviivainen g, muuttujia on useita. Jos puhallettaisiin samalla puhallustekniikalla, olisi paine suurempi ja ääni olisi kenties ylävireinen, peräti ylipuhallettu. Koska panhuilussa on erikokoisia ja eri paksuisia putkia, on ansatsin teoriassa oltava erilainen jokaista putkea kohti. On myös muistettava, että koska panhuilulla puolisävelaskeleet tehdään kallistamalla soitinta ja nyökkäämällä päätä, on niilläkin teoriassa jokaisella oma ansatsinsa.

Viulusoitossa puolestaan pysytään alkeisopetuksessa pitkään samoissa tai vain muutamassa sävelessä ja leikitään enemmänkin eri rytmeillä kuin ”kikkaillaan eri sävelillä”. Näin ollen viulukoulujen alkeet sopivat hyvin panhuilulle, sillä panhuilussakin ovat alkeet hyvin vaikeita oppilaalle juuri putkilta toiselle siirtymisen takia: oppilas yleensä saa yhdestä putkesta tyydyttävän äänen, mutta siirryessään toiselle hänen ansatsinsa menee sekaisin eikä hän saa enää sytytettyä ääntä joko ansatsin takia tai siitä yksinkertaisesta syystä, että hän ei löydä putken keskikohtaa, jossa ääni syttyisi. Juuri tästä syystä poikkihuilussa on helpompi edetä alkeet: oppilaan löydettyä putken keskikohdan ja saatuaan ansatsin kohdalleen hänen ”täytyy vain näppäillä sormilla muut äänet”.

Kokosin leirille paljon valmista panhuilumateriaalia säveltäjä-panhuilutilta Costel Puscoiulta. Hän on tehnyt muutaman hyvän alkeispanhuilukoulukirjan, joita pystyin valikoidusti käyttämään oppilailta. Hän on tehnyt myös erinomaisen kirjan ”Easy panflute duos”, jota soitatin leirillä paljon. Siinä on monta helppoa klassisen musiikin teemoista sovitettuja kappaletta kuten *Oodi ilolle* sekä lapsille sopivia, tuttuja pikkukappaleita kuten *Tiritomba*. Puscoiun alkeispanhuilukirjassa on paljon hyviä ääni- ja putkelta toiselle siirtymisharjoituksia sekä teemoja tutusta viihde-, kansan- ja klassisesta musiikista, mutta mitkään niistä eivät sisällä pianosäestyksellisiä sovituksia. Tämä on puute Puscoiun kirjoissa. Saksalainen panhuilisti Ulrich Herkenhoff on tehnyt kaksi panhuilukoulua. Toinen on suunniteltu aloittelijoille, toinen on puolestaan edistyneille panhuiluharrastajille. Kouluissa on hyviä etydejä ja pieniä sävellyksiä. Herkenhoffin vihkoissa on kuitenkin ongelmana säestyksien puuttuminen sekä soitettavien teoksien ja etydien vähäinen määrä. Ulkomaisten panhuilukoulujen ongelmana on, että ne eivät etene panhuilulle ominaisen tekniikan kannalta progressiivisesti suomalaisten tasovaatimusten mukaisesti. Siksi olen joutunut ottamaan soveltaen mukaan myös viululle, oboelle, huilulle ja nokkahuilulle

valmistettuja julkaisuja. Näissäkään tietysti tekniset vaatimukset eivät etene samassa järjestyksessä kuin panhuilussa.

Tulevaisuudessa olisikin hyvä, että markkinoille ilmestyisi panhuilukoulu, joka etenisi progressiivisesti suomalaisten tasovaatimusten mukaisesti, jottei opettajien tarvitsisi koostaa monesta eri koulusta ja kokoelmavihkosta sopivia kokonaisuuksia.

Leirillä käytin panhuilukoulujen lisäksi muun muassa oboe-, viulu- sekä poikkihuilukirjallisuutta kuten esimerkiksi J. Sellnerin oboensoiton etydivihkoa, unkarilaisia huilun- ja oboensoiton ”kukkokirjoja” sekä erilaisia etydivihkoja oboelle ja poikkihuilulle. Nämä eri soittimille tarkoitetut koosteet toimivat lähes yhtä hyvin panhuilunsoiton opetuksessa, etenkin jos valitsee joukosta sille kaikista luontevimmat teokset.

Kuva 35. Raahen panhuilukurssilta: Stefan Stanciu ja Sinikka Illikainen

6.4 Yhteenveto leiristä ja tulevaisuuden mahdollisuuksista

Opetuksen sisällön kerääminen ja jakaminen eritasoisille oppilaille onnistui mielestäni erittäin hyvin. Uskon onnistuneeni myös antamaan oppilaille sopivan haastavia harjoituksia ja teoksia läksyksi. Materiaali toimi kaiken ikäisille ja -taitoisille panhuilistille. Oli ilahduttavaa, että lähes kaikki oppilaat olivat avoimia, mukavia ja innokkaita oppijoita; se helpotti huomattavasti omaa työtä, joka aikataulullisesti oli hiukan liian rankka. Mikä ilahduttavinta, kurssilla oli monta lahjakasta oppilasta, joiden kanssa oli helppo työskennellä ja jotka olivat kurssin aikana ja päätyttyä innoissaan musiikista ja soittamisesta sekä halukkaita tulemaan seuraavalle järjestettävälle kurssille.

Säännöllisesti toistuva leiri (ainakin puolen vuoden välein) voi osittain korvata sen, että paikallisissa musiikkiopistoissa ei ole panhuilunsoitonopettajia. Leirillä olisi muutamia oppilaita, jotka olisivat potentiaalisia apuopettajien koulutukseen. Vaarana on kuitenkin se, että jos apuopettajilta pääsee lipsahtamaan virheellisiä manereita, he siirtävät niitä eteenpäin oppilaille, jolloin heille saattavat siirtyä vain vähän soittavan opettajan ongelmat häiritsemään heidän kehitystään myöhemmin.

Raahen leiri saa jatkoa elokuussa 2007 liissä järjestettävästä panhuilukurssista. Järjestäjänä toimii Iin Kansalaisopisto. Kuusi päivää kestäväälle kurssille pääsee osallistumaan noin kahdeksan oppilasta. Alkeisoppilaille tulee kurssin aikana olemaan kuusi henkilökohtaista oppituntia, edistyneimmillä puolestaan viisi. Edistyneimmillä oppilaille tulee henkilökohtaisten tuntien lisäksi olemaan noin neljä oppituntia kamarimusiikkia. Näillä yhteismusisointitunneilla harjoitellaan esimerkiksi panhuilukvartetille sovitettuja teoksia, kuten esimerkiksi *Fauréen Pavane*, *Haydnin Serenade* ja *Puscoiun Cantabile*. Kurssilla pääsen taas kokeilemaan käytännössä erilaisia nuottimateriaaleja, jotka olen listannut tämän työn luvussa 5.1 olevaan panhuilunsoiton perus- ja musiikkiopistotason ohjelmistoon.

6.5 Tästä eteenpäin

Tänä vuonna on Helsingin Konservatoriolla aloitettu panhuilunsoiton opetus, joka toivottavasti lisääntyy ja oppilasjoukko monipuolistuu vuosien saatossa. Samallekin

kurssitasolle ihanteellinen ohjelmisto määräytyy paitsi oppilaan henkilökohtaisten muusikon-ominaisuuksien mukaan, myös iän, ruumin rakenteen ja musiikillisten mieltymysten mukaan. Siispä ohjelmiston painopiste määräytyy sen mukaan millainen soittajisto panhuilun pariin vuosien saatossa hakeutuu.

Tässä työssä on esitelty se ensimmäinen ohjelmistoversio, joka on välttämätön, jotta olisi jotain mitä leiri- ja oppilaitosopetuksen kokemuksen pohjalta voidaan jaksossa kehittää.

Kuva 36. Raahen panhuilukurssin loppukonsertista: Anniina ja Piia

Lähteet

Kirjallisuutta

Bouhuys, Arend 1964. *Lung volumes and breathing patterns in wind instrument players*. Journal of applied physiology. 19: 967.

Gärtner, Jochen 1981. *The vibrato*. Regensburg: Gustav Bosse Verlag.

Henrikson, Alf 1963. *Antiikin tarinoita* (suom. Westerlund, M.). Porvoo: WSOY.

Huilunsoiton peruskurssien tutkintovaatimuksia. 1991. Suomen Musiikkiopistojen Liitto R.Y.

Kaikkien oppiaineiden kurssitutkintoja koskevat yleisohjeet. 1980. Suomen Musiikkiopistojen Liitto R.Y.

Lindholm, Herbert 1985. *Flautissimo*. Kuopio: Kuopion työkeskus.

Puscoiu, Costel. 1997. *Mel Bay`s Complete Panflute Book*. USA: Mel Bay`s Publishing Company.

Stanciu, Simion. 1998. *L`art de la flûte de Pan*. Levyseite samannimisestä levystä. France: Arion.

Stanciu, Simion & Stanciu, Simona. 1989. *Evasion*. Levyseite samannimisestä levystä. France: Carrere.

Stanciu, Stefan. 2004. *Panhuilu länsimaisen musiikin tulkiksi*. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002.
Opetushallitus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Teirilä, Marjatta. 1998. *Physiology of wind-instrument playing and the implications for pedagogy.* Jyväskylä Studies in Arts. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Internet-lähteet

Bishop, Douglas. *A Worldwide History of the Panflute.* (luettu 2.3.2007)
<<http://www.panflutejedi.com/pan-flute-history-main.html>>.

Bishop, Douglas. *Zamfir: Under the Microscope.* (luettu 2.3.2007).
<<http://www.panflutejedi.com/zamfir-analysis.html>>.

Dinner, Michael. 2006. *Biografie: Fanica Luca.* (luettu 2.3.2007).
<http://www.panfloete.ch/csssite/html/biografie_fanica_luca.html>.

Fanica Luca Panflute Festival & Contest Romania. *Fanica Luca.* (luettu 2.3.2007).
<<http://www.pan-pipe.com/>>.

Fuchs, Martin. *Glas Panfloete.* (luettu 2.3.2007).
<<http://www.panfloete-glas.ch/>>.

Ligertwood, Corrina. 2006. Common Ground. *Zamfir: A composer for all ages.* (luettu 2.3.2007).
<http://commonground.ca/iss/0601174/cg174_Zamfir.shtml>.

Murk, Joeri. 2007. *The origin of the DAJOERI-Panpipe and Panpipe School.* (luettu 3.3.2007).
<<http://www.dajoeri.com/index.html>>.

Nyman, Martti. 2004. *Tristia 5, 10, 1-46 Publius Ovidius Naso*. Caligula: Suuri Ovidius erikoisnumero. Turku: Palladion ry. (luettu 3.3.2007).

<http://org.utu.fi/tyyala/palladion/caligula/cali2_04/caligula_2_04.pdf>.

Opetushallitus. 2002. *Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002*. Helsinki: Edita Prima Oy. (luettu 3.3.2007)

<http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/musiik_tait_ops_2002.pdf>.

Puscoiu, Costel. *Panflutes*. (luettu 2.3.2007)

<<http://www.puscoiu-panflutes.com/Panflutes.htm>>.

Puscoiu, Costel. 2006. *RE: [panflute-world] Zamfir: A composer for all ages*. Kirjoitus Yahoo-keskustelupalstalla. (luettu 2.3.2007).

<<http://launch.groups.yahoo.com/group/panflute-world/message/10471>>.

Suulliset tiedonannot

Stanciu, Constantin. 2003.

Stanciu, Simion. 1993.